Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

Ieskats rezultātos

Februāris 2022

pwc

Zlata Elksniņa-Zaščirinska

PwC Latvija valdes priekšsēdētāja un vadošā partnere

PricewaterhouseCoopers (PwC) 2022. gada 17. janvārī klajā laida 25. "Globālo uzņēmumu vadītāju aptauju" ("PwC's 25th Annual Global CEO Survey"), kurā piedalījās 4 446 augstākā līmeņa vadītāji no 89 pasaules valstīm. Ar mērķi nomērīt "biznesa klimatu" Baltijā – noskaidrojot uzņēmēju sajūtas, ieceres un redzējumu par uzņēmējdarbības vidi, – 2021. gada nogalē veicām Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauju Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

2022. gada pirmajos mēnešos pēc ilgāka laika varam vērot sava veida "atgriešanos" pirmspandēmijas laikā. Tiek apspriesta pakāpeniska ierobežojumu atcelšana, uzņēmumi un institūcijas atsāk sniegt pakalpojumus klātienē. Tiesa, šī atgriešanās jāliek pēdiņās, jo divu gadu laikā notikušās pārmaiņas ir uz visiem laikiem mainījušas daudzus procesus sabiedrībā, attiecībās, biznesa vidē. Uzņēmumu vadītāji šajā jaunajā, dziļi digitalizētajā pasaulē saskata labu potenciālu attīstībai, tāpēc viens no "PwC's Baltic CEO Survey" nozīmīgākajiem secinājumiem: uzņēmējos ir atgriezies optimisms. Vienlaikus aizvien lielākas rūpes ir par darbinieku piesaisti.

Uzņēmumu vadītāju vidū valda optimisms attiecībā uz tuvākā gada laikā gaidāmo ekonomikas attīstību pasaulē. Ja 2020. gadā ekonomikas izaugsmi sagaidīja vien 13% vadītāju Latvijā (18% Lietuvā un tikai 9% Igaunijā), šogad pozitīvu vērtējumu snieguši 50% vadītāju Latvijā, 42% Lietuvā un 64% Igaunijā. Pērn Baltijas valstu uzņēmumu vadītāju viedoklis bija līdzīgs šī gada rezultātiem. Tas gan aizvien vēl ir mazāk nekā Eiropā, kur par ekonomikas izaugsmi ir pārliecināti 81% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Rietumeiropā un 68% Centrālajā un Austrumeiropā (CAE).

Vadītāji Latvijā un Igaunijā ir optimistiski arī attiecībā uz savu valstu ekonomiku attīstību (ekonomikas izaugsmi sagaida vairāk nekā puse aptaujāto), mazliet skeptiskāki bijuši uzņēmumu vadītāji Lietuvā. Jāņem gan vērā, ka uzņēmēju aptauju veicām laikā, kad nozīmīgais enerģijas cenu kāpums vēl tikai aizsākās, – cerīgo skatu tas droši vien būtu padarījis piezemētāku. Viens no lielākajiem uzņēmumu vadītāju izaicinājumiem Baltijā ir darbaspēka pieejamība. Lietuvā 89%, Igaunijā 75%, bet Latvijā 67% aptaujāto uzņēmumu vadītāju norāda, ka viņiem ir kļuvis grūtāk piesaistīt jaunus darbiniekus. Tas ir aptuveni divas reizes vairāk nekā gadu iepriekš. Lielākā daļa aptaujāto uzņēmumu vadītāju gatavojas palielināt savu darbinieku atalgojumu (vislielākais skaits plāno algu kāpumu par 6%–10%). Kā būtiskus riskus, kas globāli var bremzēt biznesa attīstību, vadītāji min ar sabiedrības veselību saistītu apdraudējumu, kā arī ģeopolitiskus riskus, makroekonomikas nepastāvību un kiberdrošību.

Savukārt plaši apspriestās iniciatīvas klimata neitralitātes sasniegšanai pagaidām nav Baltijas uzņēmēju prioritāšu vidū – aptauja liecina, ka aktuāli tas pagaidām ir tikai aptuveni piektajai daļai uzņēmumu.

Vērtējot uzņēmējdarbības vidi, uzņēmumu vadītāji norāda uz nepieciešamību panākt lielāku efektivitāti valsts pārvaldes darbā, – izmaksu samazināšana ir būtiskākais trūkums, kur valsts pagaidām atpaliek no biznesa vides. Kā galvenās prioritātes, ko uzņēmēji izvirza valstij ir nodokļu vides konkurētspēja (faktors Nr. 1 Latvijā un Lietuvā), izglītības politikas atbilstība pārmaiņām ekonomikā, kā arī darba tirgus atvērtība trešo valstu pilsoņiem (faktors Nr. 1 Igaunijā, Latvijā šis nav nozīmīgāko prioritāšu vidū).

Vērtējot biznesa izaugsmes potenciālu, uzņēmumu vadītāji ir pārliecināti par apgrozījuma pieaugumu turpmāko gadu laikā (šādu pārliecību Baltijā pauž no 78% līdz 88% vadītāju atkarībā no valsts). Kā būtiskākos eksporta tirgus vadītāji min sev tuvākās kaimiņvalstis (Latviju minējuši 37% vadītāju Lietuvā un 30% – Igaunijā), salīdzinoši nozīmīgi ir arī Vācijas, Somijas un Zviedrijas tirgi.

Paldies visiem par piedalīšanos aptaujā!

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

Izaugsme

1 Izaugsme

Tuvojoties pandēmijas otrajai gadskārtai, globālā ekonomika ir atguvusies no krituma, kas bija radies 2020. gada pirmajā ceturksnī. Saskaņā ar Starptautiskā Valūtas fonda prognozēm 2022. gadā globālais IKP palielināsies par 4,9%, kas ir mazāk nekā 2021. gadā prognozētais 5,9 procentu pieaugums, taču joprojām veido būtisku starpību, salīdzinot ar pandēmijas sākuma gadu.[1] Latvijas Bankas decembrī publiskotās makroekonomiskās prognozes liecina, ka Latvijas IKP 2022. gadā palielināsies par 4,2%.[2]

Neskatoties uz nepārtrauktajiem pandēmijas radītajiem izaicinājumiem, uzņēmumu vadītāji izrāda optimismu par ekonomikas noturības saglabāšanos, tomēr draudu, nenoteiktības un spriedzes ir daudz. Uzņēmumu vadītāji joprojām izjūt grūtības, ko izraisa Covid-19 pandēmija un ar to saistītie ierobežojumi, tādi tirgus apstākļi kā augošā inflācija, piegādes ķēdes pārrāvumi un citi globāli un lokāli faktori. Aptaujas norises laikā pasauli pāršalca ziņas par vīrusa Omicron variantu, aktualizējot jautājumus gan par pandēmijas gaitu, gan par sabiedrības spēju turpināt jau tā gauso atgriešanos ierastajā stāvoklī, jeb virzību uz “jauno realitāti” - to kā mēs dzīvosim pandēmijai mazinot savus apmērus. Jānorāda, ka gada sākums (jau pēc vadītāju anketēšanas noslēguma) iezīmēja energoresursu cenu kāpumu, kas bija satraucošs Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Neraugoties uz izaicinājumiem, aptaujātie uzņēmumu vadītāji ir optimistiski noskaņoti par izredzēm nākamgad ieraudzīt spēcīgāku ekonomiku. Vairāk nekā trīs ceturtdaļas vadītāju pasaulē (77%) prognozē, ka globālā ekonomika uzlabosies, un tikai 15% sagaida situācijas pasliktināšanos. Uzņēmumu vadītāji Baltijā ir nedaudz piesardzīgāki savās prognozēs. Latvijā globālo tautsaimniecības izaugsmes pieaugumu nākamajos 12 mēnešos paredz 50%, Igaunijā 64% un Lietuvā tikai 42% aptaujāto vadītāju.

Sagaidāms, ka tādi globālie faktori kā energoresursu cenu kāpums un piegāžu traucējumi būtiski mazināsies 2022. gada 2. pusgadā. Investīcijām būs svarīga loma izaugsmē, ko veicinās apjomīgais NextGenEU finansējums (pagaidu instruments Eiropas atveseļošanas veicināšanai pēc pandēmijas)[3] un Rail Baltica būvniecība[4]. Pat ja būvmateriālu cenu pieaugums var kavēt ieguldījumus un uzņēmumu kreditēšana joprojām ir vāja, kvalificēta darbaspēka trūkums veicina automatizācijas procesus. Mazinoties nenoteiktībai, ierobežojumu laikā uzkrātie līdzekļi tiks tērēti, pastiprinot privātā patēriņa kāpumu. Eksporta attīstību noteiks ārējā pieprasījuma atveseļošanās, pieņemot, ka izmaksu konkurētspēja nemazinās Latvijas eksporta tirgus daļas pasaulē.[5]

[1] Starptautiskais Valūtas fonds, https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/10/12/world-economic-outlook-october-2021
[2] Latvijas Banka, https://www.bank.lv/darbibas-jomas/monetaras-politikas-istenosana/prognozes
[3] Eiropas Komisija, https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_lv#ievads
[4] RB Rail, https://www.railbaltica.org/lv/benefits/
[5] Latvijas Banka, https://www.bank.lv/lb-publikacijas/zinas-un-raksti/latvijas-bankas-informacija-presei/12771-latvijas-banka-parskata-makroekonomiskas-prognozes

Uzņēmumu vadītāji Baltijā un citur pasaulē joprojām optimistiski vērtē tautsaimniecības izaugsmi nākamajos 12 mēnešos

Jautājums

Vai, Jūsuprāt, pasaules tautsaimniecības izaugsme nākamajos 12 mēnešos paātrināsies, nemainīsies vai palēnināsies?

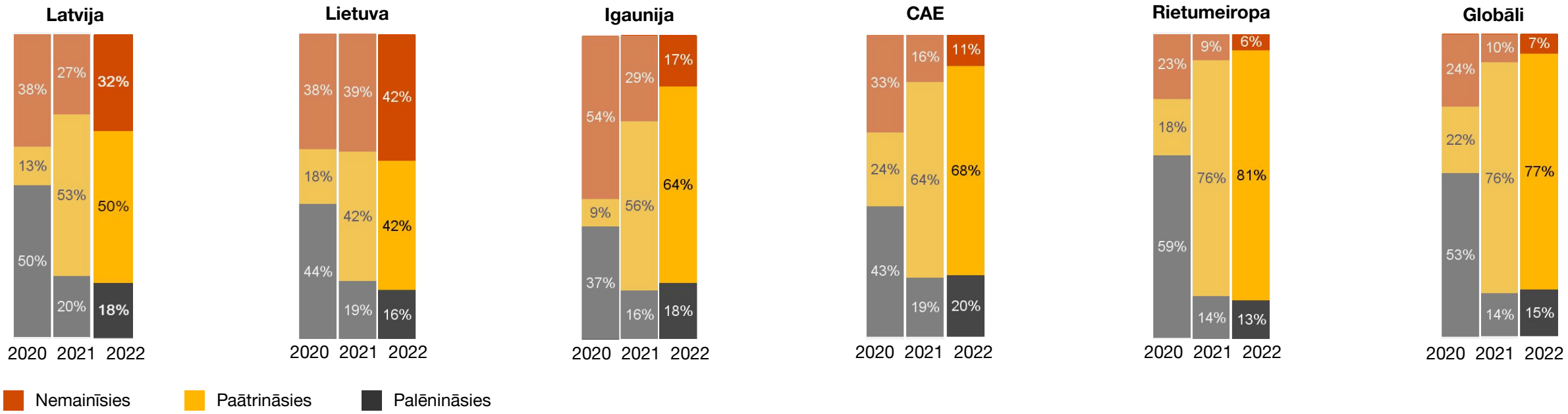

Visā pasaulē 77% aptaujāto uzņēmumu vadītāju uzskata, ka globālās ekonomikas izaugsme nākamo 12 mēnešu laikā pieaugs, Rietumeiropā uz to norāda 81%, savukārt CAE reģionā par to ir pārliecināti 68% aptaujāto uzņēmumu vadītāju. Uzņēmumu vadītāji Baltijā ir nedaudz piesardzīgāki savās prognozēs. Latvijā globālo tautsaimniecības izaugsmes pieaugumu nākamajos 12 mēnešos paredz 50%, Igaunijā 64% un Lietuvā tikai 42% aptaujāto vadītāju. Pārliecinošs vairākums aptaujāto uzņēmumu vadītāju Baltijā joprojām ir optimistiski savās prognozēs, neraugoties uz pandēmijas un ģeopolitiskās spriedzes radīto nenoteiktību.

Uzņēmumu vadītāji Latvijā un Igaunijā prognozē savas valsts tautsaimniecības izaugsmi

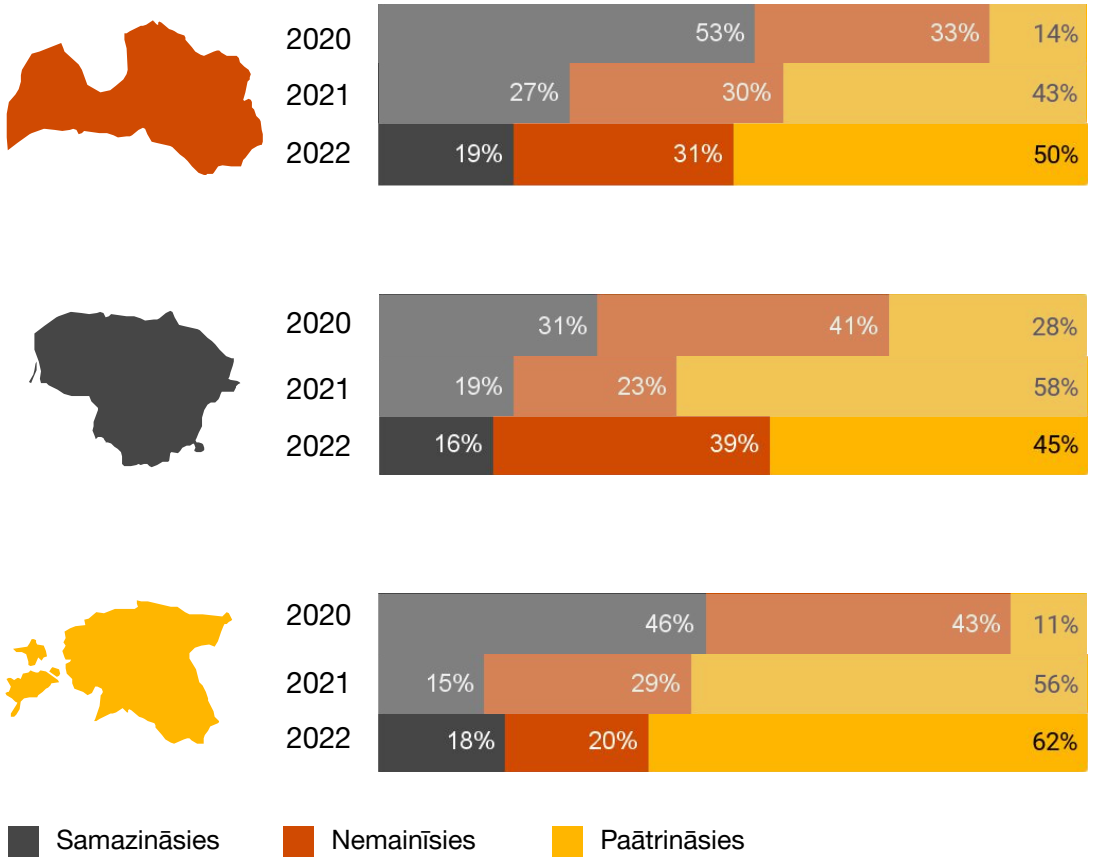

Jautājums

Vai, Jūsuprāt, Jūsu mītnes valsts tautsaimniecības izaugsme nākamajos 12 mēnešos paātrināsies, nemainīsies vai palēninās?

Pieaudzis to uzņēmumu vadītāju skaits, kuri paredz, ka Latvijas tautsaimniecības izaugsme nākamajos 12 mēnešos paātrināsies. Šogad šis rādītājs ir par 7 procentpunktiem lielāks nekā aizvadītajā gadā, kad uz tautsaimniecības pieaugumu norādīja 43% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā. Praktiski nemainīgs salīdzinājumā ar aizvadīto gadu ir arī uzņēmēju viedoklis par tautsaimniecības saglabāšanos esošajā līmenī, uz ko norāda 31% aptaujāto. Uzņēmumu vadītāji Igaunijā ir visoptimistiskākie savās prognozēs par valsts tautsaimniecības izaugsmi (62%), savukārt uzņēmumu vadītāji Lietuvā, salīdzinot ar Latvijas un Igaunijas vadītājiem, savās prognozēs ir piesardzīgāki. 45% norāda, ka, viņuprāt, Lietuvas tautsaimniecības izaugsme paātrināsies, bet līdzīgs skaits aptaujāto 39% uzskata, ka tā saglabāsies esošajā līmenī.

Pēdējos divos gados Baltijas reģionā sasniegts vēsturiski augstākais uzņēmēju optimisma līmenis par valsts tautsaimniecības izaugsmi. Salīdzinot ar 2020.gada rādītājiem, Latvijā tas pieaudzis vairāk nekā 3 reizes. Arī Lietuvā un Igaunijā uzņēmumu vadītāju optimisms par savas mītnes valsts tautsaimniecības izaugsmi ir audzis.

Uzņēmumu vadītāji Baltijā ir pārliecināti par sava uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, gan tuvākā gada laikā, gan nākamajos 3 gados

Jautājums

Jūsuprāt, Jūsu vadītā uzņēmuma apgrozījums nākamajos 12 mēnešos un nākamajos 3 gados samazināsies, nemainīsies vai palielināsies?

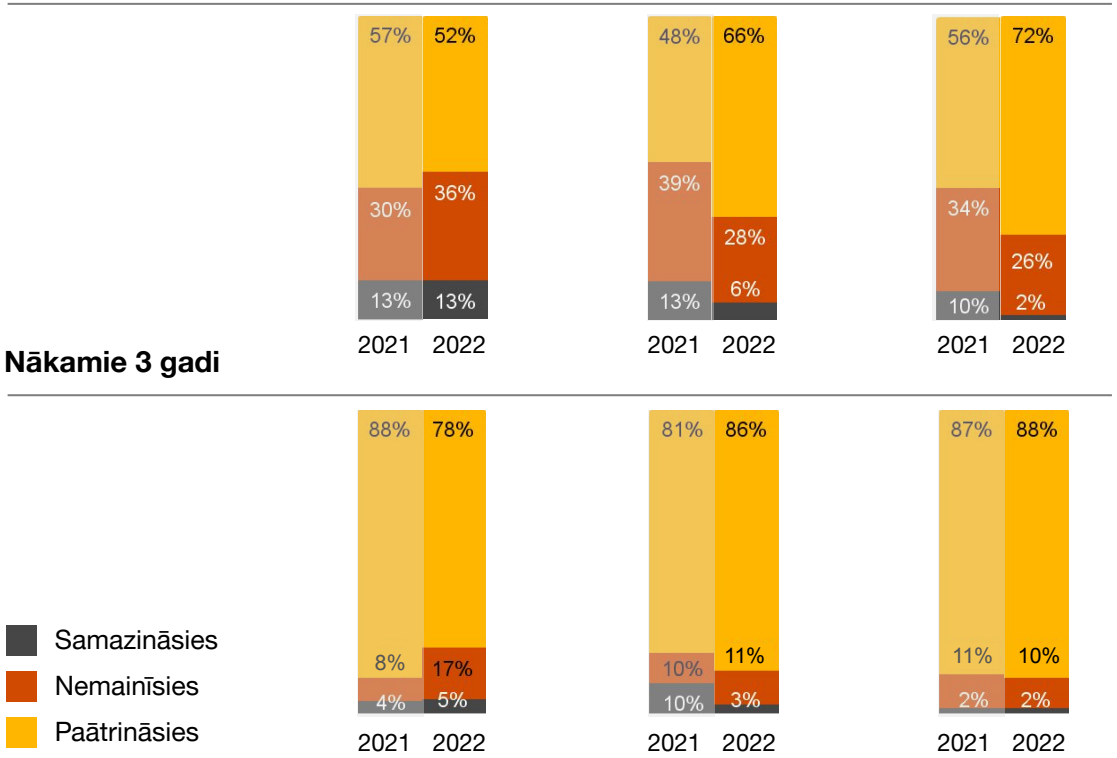

Baltijas uzņēmumu vadītāju vidū valda augsts pārliecības līmenis par savām izredzēm palielināt uzņēmuma apgrozījumu nākamajos 12 mēnešos, uz ko norāda vairāk nekā puse aptaujas dalībnieku katrā no valstīm (Latvijā – 52%, Lietuvā – 66%, Igaunijā – 72%). Salīdzinot ar aizvadītā gada aptaujas rezultātiem, uzņēmumu vadītāji Latvijā kļuvuši piesardzīgāki savās prognozēs, kamēr Igaunijā un Lietuvā vadītāju optimisms par uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi nākamā gada laikā ir pieaudzis.

Šī gada aptaujas rezultāti atklāj, ka Latvijā ir arī minimāli pieaudzis to uzņēmumu vadītāju skaits, kuri uzskata, ka viņu vadītā uzņēmuma apgrozījums nākamo 12 mēnešu laikā saglabāsies esošajā līmenī, uz ko norāda 36% (aizvadītajā gadā 30%).

Respondenti visās Baltijas valstīs ir pārliecināti par stabilu uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi nākamo trīs gadu periodā (Latvijā – 78%, Lietuvā – 86%, Igaunijā – 88%). Augstais optimisma līmenis apliecina globālās un reģiona ekonomikas spēku un izturību, kā arī uzņēmumu vadītāju spēju pārvarēt nenoteiktību un attīstīt uzņēmuma darbību, taču šobrīd gan vēl ir pāragri prognozēt, kā varētu mainīties pandēmijas trajektorija un vai tā neradīs kādus jaunus ierobežojumus atsevišķām nozarēm, kas uzņēmējiem liks pārvarēt jaunus izaicinājumus.

Latvijas uzņēmumu vadītāju prioritātes savu vadīto uzņēmumu apgrozījuma izaugsmei

Jautājums

Kuras no šīm darbībām Jūs plānojat veikt nākamajos 12 mēnešos, lai nodrošinātu apgrozījuma izaugsmi?

	2021	2022
Turpināt dabisku izugsmi	59%	65%
Meklēt darbības efektivitātes uzlabošanas iespējas	67%	63%
Ieviest jaunu produktu vai pakalpojumu	58%	63%
Ieiet jaunā tirgū	35%	21%

Lai nodrošinātu iepriekšējos jautājumos apskatīto uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi, vadītāji Latvijā izceļ trīs galvenās prioritātes - uzņēmuma dabiska izaugsme (65%), jaunu produktu vai pakalpojumu ieviešana (63%) un darbības efektivitātes uzlabošanas iespēju meklēšana (63%). Arī uzņēmumu vadītāji Lietuvā un Igaunijā, kā trīs galvenās prioritātes norāda tās pašas darbības, kuras plāno veikt uzņēmēji Latvijā.

Izaugsmei svarīgi kaimiņvalstu tirgi

Jautājums

Kuras valstis, izņemot savu mītnes valsti, Jūs uzskatāt par svarīgākajām Jūsu uzņēmuma vispārīgajai izaugsmei nākamajos 12 mēnešos?

Aptaujas rezultāti apliecina, ka joprojām liela nozīme uzņēmuma attīstībā ir tieši kaimiņvalstīm. Baltijas reģiona valstu ietekmi izceļ uzņēmumu vadītāji Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Valstis, kuras uzņēmumu vadītāji Latvijā atzīst par nozīmīgākajām sava biznesa izaugsmei, ir Lietuva (37%), Igaunija (37%), Vācija (24%), Zviedrija (21%) un Somija (13%). Salīdzinot ar aizvadītā gada aptaujas rezultātiem, Latvijas uzņēmumu vadītāju vidū sarucis Krievijas novērtējums (no 18% uz 4%), taču augšgalā esošo valstu saraksts palicis nemainīgs. Gan Lietuvas, gan Igaunijas uzņēmumu vadītāju ieskatā Latvija ir stratēģiski ļoti svarīgs noieta tirgus viņu vadītajiem uzņēmumiem, ierindojot Latviju attiecīgi pirmajā un trešajā vietā. Uzņēmumu vadītāji Igaunijā atzīmē arī Skandināvijas valstu ietekmi uz viņu vadīto uzņēmumu izaugsmi tuvākā gada laikā, kamēr vadītāji Lietuvā raugās ne tikai Skandināvijas valstu virzienā, bet kā būtiskas sava biznesa attīstībai izceļ arī lielākās Centrāleiropas un Rietumeiropas valstis.

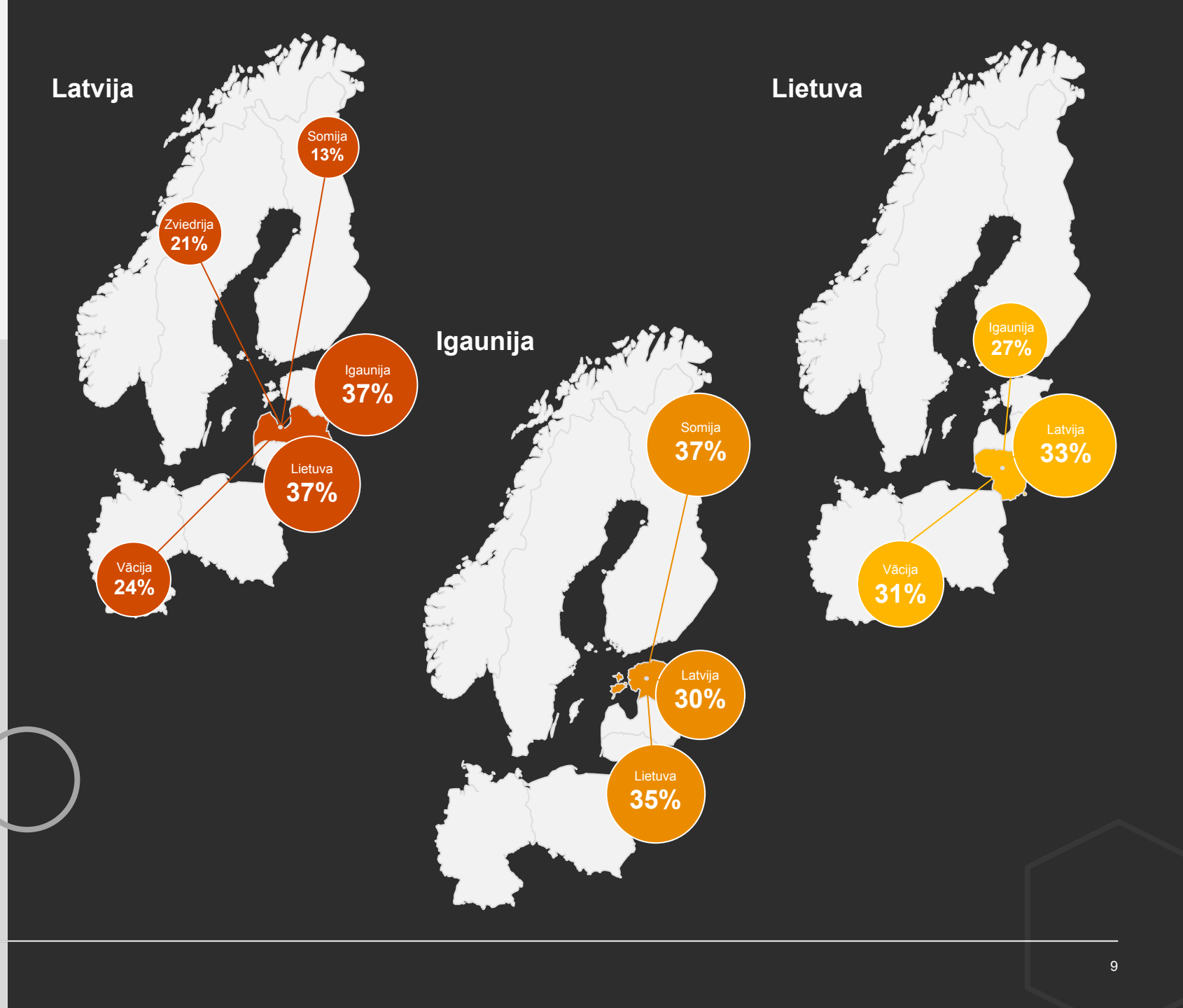

Pieaug bažas par par draudiem, kas saistīti ar kiberdrošību

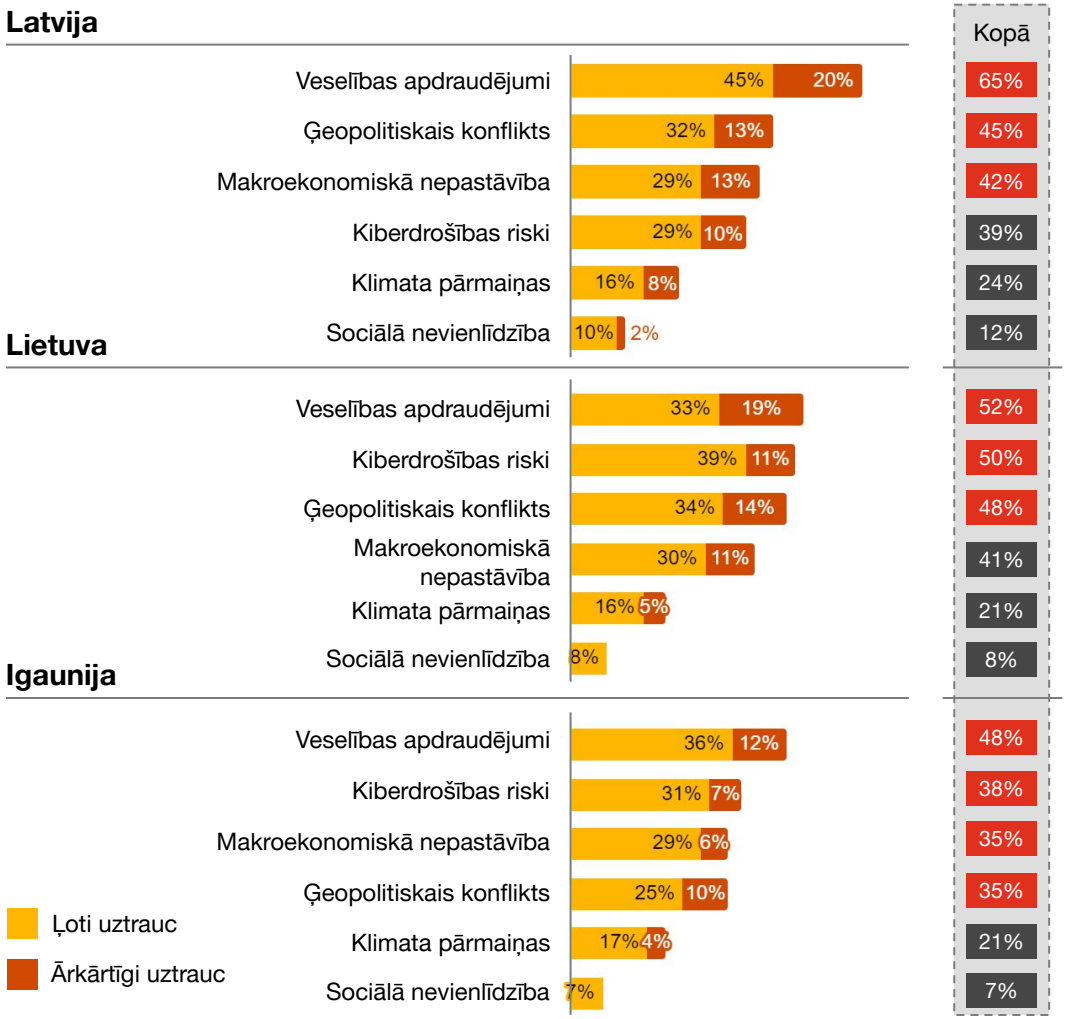

Jautājums

Cik lielā mērā Jūs esat noraizējies par turpmāk minētajiem globālajiem draudiem, kas nākamo 12 mēnešu laikā varētu negatīvi ietekmēt Jūsu uzņēmumu?

Uzņēmumu vadītāju optimisms vairumā gadījumu ir liels, bet viņi arī labi apzinās potenciālos apdraudējumus, kas nākamajos 12 mēnešos varētu ietekmēt viņu vadītos uzņēmumus. Baltijas valstīs uzņēmumu vadītāji starpā valda vienprātība par to, ka galvenais globālais apdraudējums (apkopojot atbildes ļoti satrauc un ārkārtīgi satrauc), ir veselības apdraudējums (tostarp Covid-19 un citas pandēmijas, hroniskas slimības, garīgās veselības spriedze). Uz veselības apdraudējumu norāda 65% aptaujātie uzņēmumu vadītāji Latvijā, 52% Lietuvā un 48% Igaunijā. Latvijas uzņēmumu vadītājus satrauc arī ģeopolitiskā situācija (45%) un makroekonomiskā nepastāvība (42%) radot bažas par potenciālo inflācijas ietekmi, IKP svārstībām, kā arī situāciju darba tirgū un spēju piesaistīt un noturēt talantīgus darbiniekus. Ņemot vērā novēroto dažādu kiberuzbrukumu skaita pieaugumu, uzņēmumu vadītājus Baltijas vastīs satrauc arī kiberdrošības riski. Latvijā kā satraucošus (apkopojot atbildes ļoti satrauc un ārkārtīgi satrauc), tos atzīmē 39%, Igaunijā 38%, bet Lietuvā pat 50% aptaujātie uzņēmumu vadītāji. Kiberdrošības apdraudējums joprojām ir galvenais risks uz kuru norāda aptaujātie uzņēmumu vadītāji pasaulē (49%), kā vienlīdz satraucošu minot arī veselības apdraudējumu (48%). CAE un Rietumeiropas reģiona uzņēmumu vadītāji kā galvenos apdraudējumus, kas varētu negatīvi ietekmēt viņu vadītos uzņēumus izceļ kiberdrošības riskus (CAE - 40%, Rietumeiropa - 50%), veselības apdraudējumus (CAE - 53%, Rietumeiropa - 37%) un makroekonomisko nepastāvību (CAE - 48%, Rietumeiropa - 38%).[6]

[6] PwC 25th Annual Global CEO Survey (Central and Eastern Europe), https://www.pwc.com/c1/en/25th-ceo-survey-cee.html#threats

Neskatoties uz dažādiem izaicinājumiem, klientiem joprojām ir lielākā ietekme uz uzņēmuma darbības stratēģiju

Jautājums

Kurai no turpmāk minētajām plašākajām ieinteresēto personu grupām ir vislielākā ietekme uz Jūsu organizācijas stratēģiju?

Latvija

Lietuva

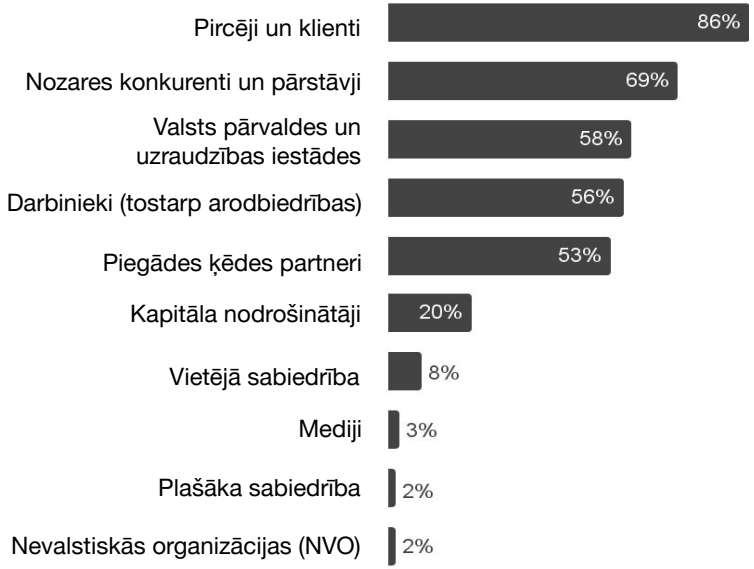

Igaunija

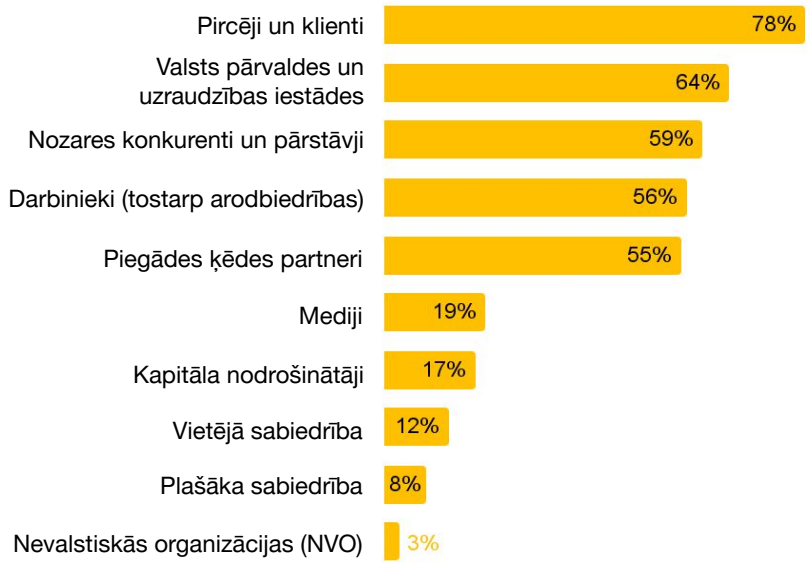

Uzņēmumu vadītāji Latvijā tāpat kā Lietuvā un Igaunijā atzīst, ka lielākā ietekme uz viņu vadīto uzņēmuma darbības stratēģiju ir klientiem (Latvija - 81%; Lietuva - 86%, Igaunija - 78%). Latvijas uzņēmumu vadītāji kā būtiskas ieinteresēto personu grupas atzīmē arī valsts pārvaldes un uzraudzības iestādes (63%) un uzņēmuma darbiniekus (t.sk. arodbiedrības) (49%), savukārt uzņēmumu vadītāji Igaunijā un Lietuvā, kā būtiskus faktorus, kas ietekmē viņu vadīto uzņēmumu darbības stratēģiju, nosauc arī nozares konkurentus un līdzīgus uzņēmumus (Lietuva – 69%, Igaunija – 59%), kā arī valsts pārvaldes un uzraudzības iestādes (Lietuva – 58%, Igaunija – 64%).

Uzņēmumu vadītāji Baltijā rīkojas atbildīgi un investē uzņēmuma digitalizācijā

Jautājums

Kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi Jūsu ilgtermiņa uzņēmējdarbības praksi?

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptaujas dalībniekiem lūdzām arī atbildēt uz jautājumu, kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi ilgtermiņa uzņēmējdarbības praksi. Aptaujas dati liecina, ka uzņēmumi rīkojušies atbildīgi, atbilstoši Latvijā un pasaulē noteiktajiem infekcijas izplatīšanās ierobežojumiem, proti aicinājuši darbiniekus strādāt attālināti (Latvija - 63% Lietuva - 61% Igaunija - 75%), aizstājuši ceļošanu ar tiešsaistes sanāksmēm (Latvija - 61% Lietuva - 80% Igaunija - 73%) un veikuši investīcijas digitalizācijā (Latvija - 51% Lietuva - 48% Igaunija - 58%). Šīs ir trīs galvenās atbildes Baltijas uzņēmumu vadītāju vidū. Covid-19 pandēmija radījusi grūtības un jaunus izaicinājumus ikvienam, taču nesusi arī ilgtermiņa ieguvumus un ļāvusi attīstīt jaunus darbības modeļus, optimizēt procesus un paātrināt uzņēmumu digitālo transformāciju.

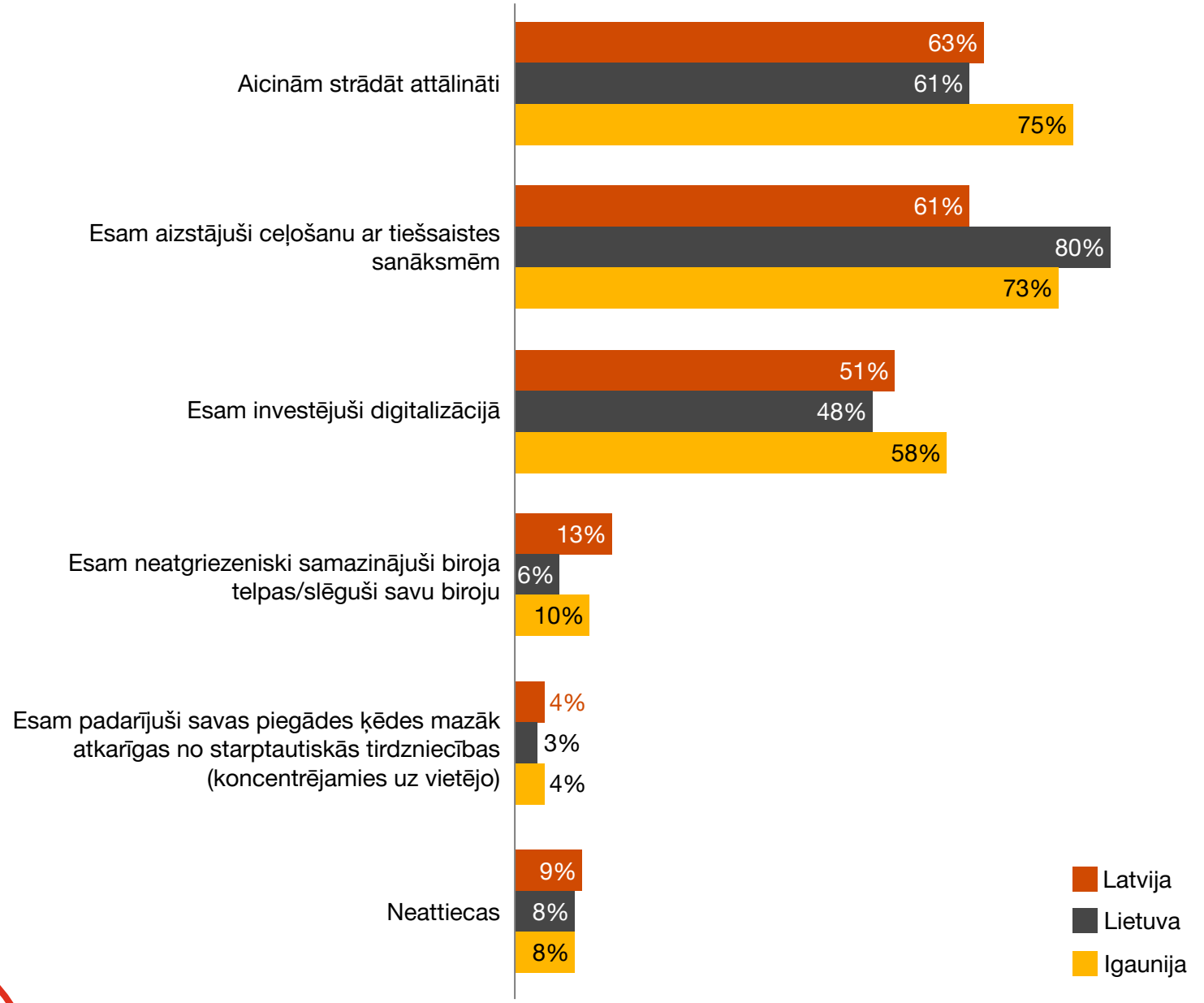

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

Dekarbonizācija

2 Dekarbonizācija

Novērotās klimata pārmaiņas, Apvienoto Nāciju Organizācijas Klimata konferencē Glāzgovā (COP26) apspriestās iniciatīvas, kā arī plašās diskusijas par vides, sociālajiem un labas pārvaldības (ESG) jautājumiem pievērš klimata problēmām un to radītajiem riskiem arvien lielāku uzmanību, tostarp uzņēmēju vidū, un klimata neitralitātes mērķi un apņemšanās tiek iekļauti uzņēmumu ikdienas darba kārtībā. Lai sasniegtu globālos klimata mērķus, ir nepieciešama vienota rīcība. Valstis visā pasaulē virzās uz klimata neitralitāti, taču aptauja liecina, ka ir jāpanāk lielāks progress, lai veicinātu globālo klimata mērķu sasniegšanu. Mazāk nekā trešdaļa aptaujāto uzņēmumu vadītāju Baltijā, CAE, Rietumeiropā un pasaulē kopumā apgalvo, ka viņu uzņēmumi ir ieviesuši pasākumus, kas būtu vērsti uz klimata neitralitātes sasniegšanu, samazinot veiktās emisijas. Kā galveno iemeslu tam, kāpēc lielākā daļa no uzņēmumiem Baltijas valstīs šobrīd nav uzņēmušies oglekļa neitralitātes un/vai neto nulles saistības, vadītāji min to, ka viņu vadītie uzņēmumi nerada vērā ņemamu siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomu. Uzņēmumu vadītāji Baltijā arī norāda, ka pašlaik viņu vadītajam uzņēmuma nav iespēju izmērīt siltumnīcefekta gāzu emisijas, kā arī atzīst, ka uzņēmuma pārstāvētajā nozarē nav izstrādāta dekarbonizācijas pieeja.

Klimata pārmaiņu (oglekļa neitralitātes un nulles emisiju) saistības Baltijas valstīs nosaka dažādi faktori, sākot no klientu vēlmēm un investoru prasībām līdz nepieciešamībai dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, vēlmei radīt inovatīvus produktus un pakalpojums, kā arī nodrošināt atbilstību valdības vai starpvaldību noteiktajiem mērķiem un uzstādījumiem. Baltijas valstīs kopumā un Latvijā, tā uzņēmumu daļa, kura ir pievienojusies iniciatīvām, kas vērstas uz klimata neitralitātes sasniegšanu, galvenokārt ir izvēlējusies apņemšanos tieši attiecībā uz oglekļa neitralitātes sasniegšanu, kur uzņēmumu mērķis ir koncentrēties uz CO2 emisiju apjomu un to absorbciju. Nulles emisiju (net zero) apņemšanās iekļauj plašāku siltumnīcefekta gāzu loku.[1]

[1] Siltumnīcefekta gāzes ir CO2 (oglekļa dioksīds), CH4 (metāns), N2O (slāpekļa vienvērtīgais oksīds), slāpekļa trifluorīds (NF3) un fluoru saturošas gāzes jeb Fgāzes – SF6 (sēra heksafluorīds), PFC (perfluorogļūdeņraži), HFC (fluorogļūdeņraži).

Tikai piektā daļa aptaujāto uzņēmumu vadītāju Baltijā norāda, ka viņu vadītie uzņēmumi ir apņēmušies mazināt klimata pārmaiņas

Jautājums

Vai Jūsu uzņēmumam ir apņemšanās attiecībā uz oglekļa neitralitāti un /vai uz nulles emisijām (net zero)?

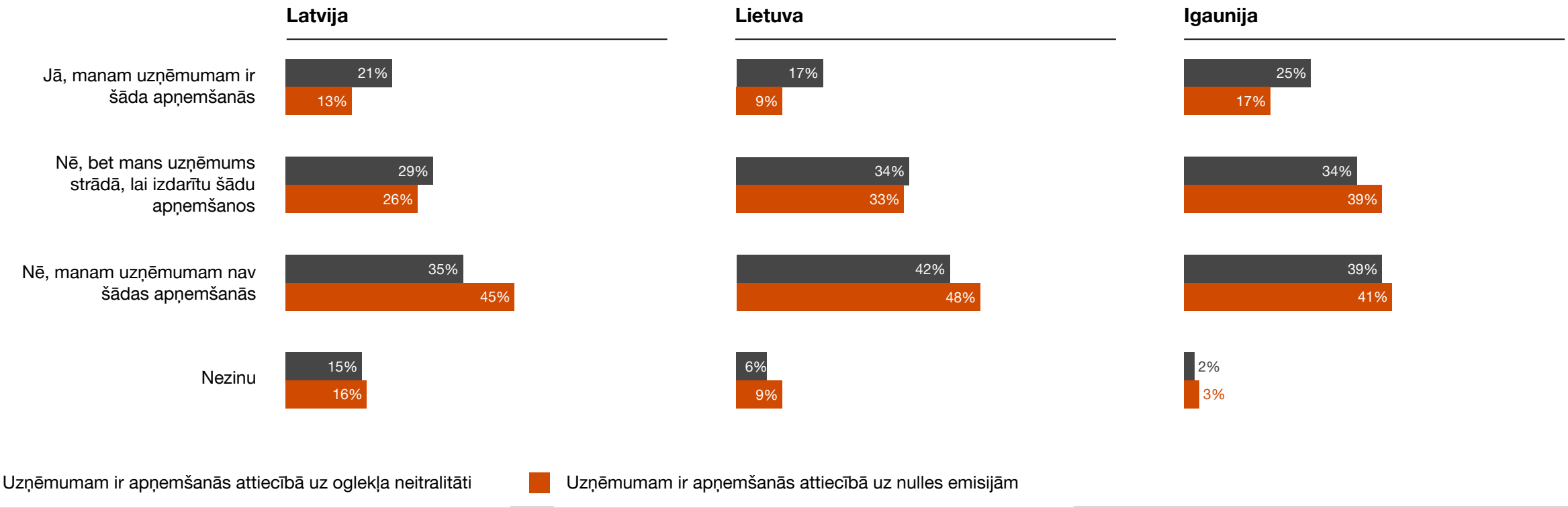

21% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā norāda, ka viņu vadītajiem uzņēmumiem ir oglekļa neitralitātes saistības. Uz nulles emisiju saistībām norāda tikai 13% aptaujāto. No trim Baltijas valstīm Igaunija izceļas ar lielāko vadītāju skaitu, kuru uzņēmumi jau ir uzņēmušies klimata neitralitātes saistības - 25% oglekļa neitralitātes saistības un 17% nulles emisijas saistības.

Vairāk nekā trešdaļa Globālās aptaujas dalībnieku norāda, ka viņu vadītie uzņēmumi nav uzņēmušies nekādas saistības

Jautājums

Vai Jūsu uzņēmumam ir apņemšanās attiecībā uz oglekļa neitralitāti un /vai uz nulles emisijām (net zero)?

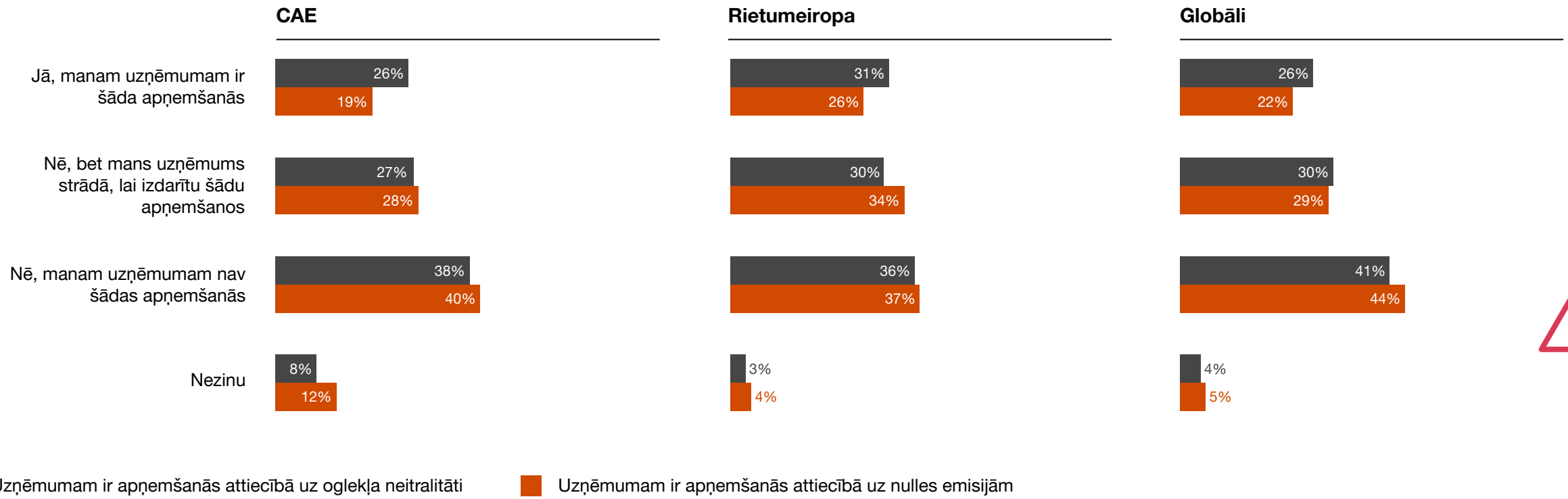

Vidēji trešdaļa Baltijas, Eiropas un pasaules biznesa vadītāju apgalvo, ka viņu pārstāvētie uzņēmumi joprojām ir šo saistību uzņemšanās procesā. Tas atspoguļo vadītāju pārliecību, ka klimata pārmaiņas tuvākajā laikā neietekmēs ieņēmumu pieaugumu. Tomēr ilgtermiņā uzņēmumiem būs svarīgi nodrošināt, lai to stratēģijās lielāka uzmanība tiktu pievērsta klimata pārmaiņu jautājumiem, jo tas ne tikai samazinās klimata pārmaiņu riskus, bet arī atbildīs klientu, investoru un darbinieku gaidām.

Baltijā uzņēmumu oglekļa neitralitātes un nulles emisiju apņemšanos nosaka atšķirīgi faktori

Jautājums

Cik nozīmīgi ir turpmāk minētie faktori attiecībā uz Jūsu uzņēmuma oglekļa neitralitātes un/vai nulles emisiju (net zero) apņemšanos?

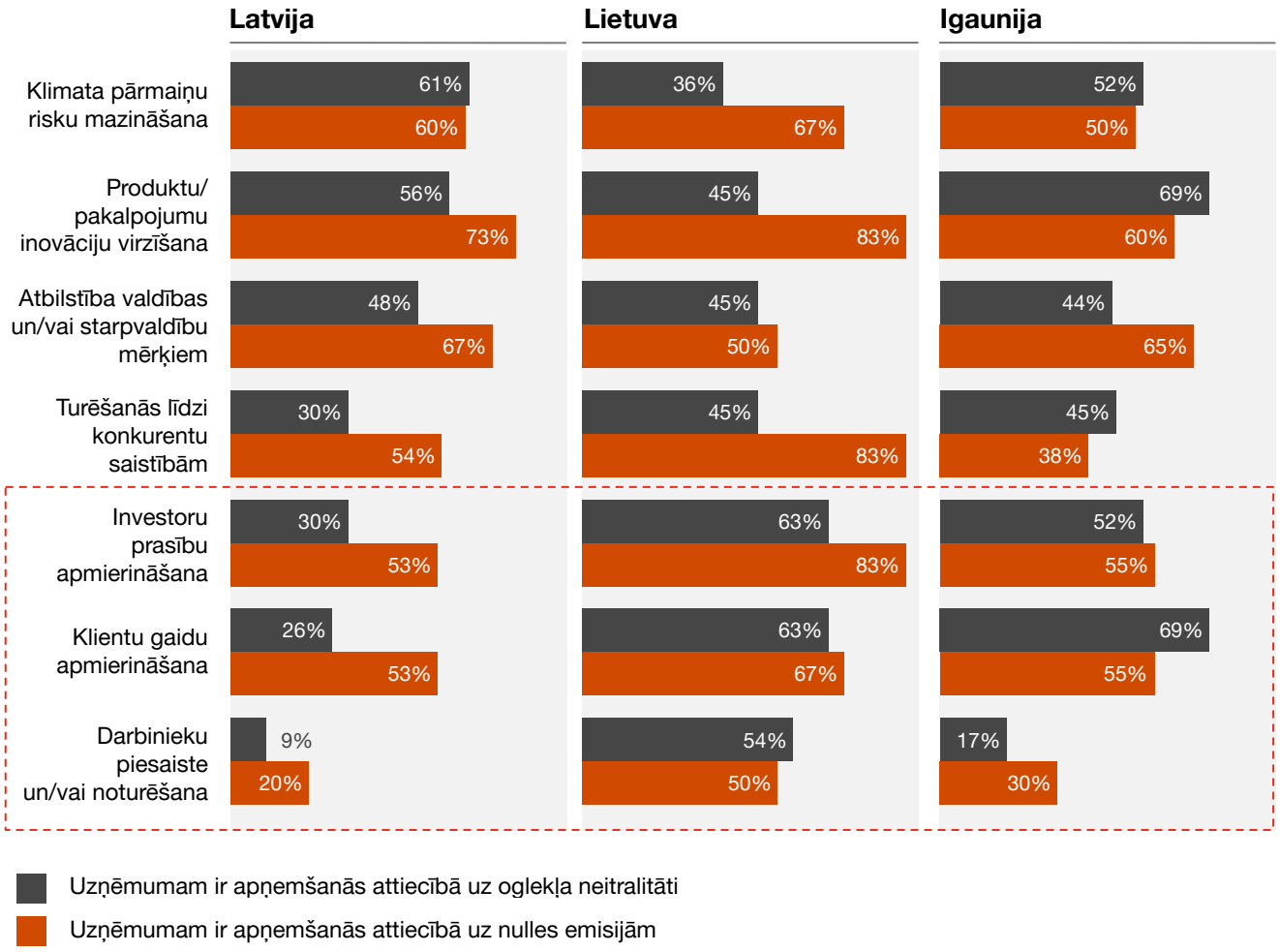

Mūsu aptaujas rezultāti atklāj, ka Lietuvā, Latvijā un Igaunijā uzņēmumu oglekļa neitralitātes un/vai nulles emisiju apņemšanos nosaka atšķirīgi faktori. 61% aptaujāto (apkopojot atbildes “ļoti nozīmīgs” un ”ārkārtīgi nozīmīgs”) uzņēmumu vadītāju Latvijā atklāj, ka viņu pārstāvēto uzņēmumu lēmumus uzņemties oglekļa neitralitātes saistības lielā mērā nosaka vēlme samazināt klimata pārmaiņu potenciālos riskus. Tas atspoguļo faktu, ka rīcība klimata pārmaiņu kontekstā kļūst arvien svarīgāka uzņēmuma vērtības radīšanai, ko sagaida sabiedrība, klienti un investori. Kā vēl viens būtisks faktors minēts inovatīvu produktu un pakalpojumu nodrošināšana (56%) un valdības un/vai starpvaldību mērķu īstenošana (48%). Uzņēmumu vadītāji Lietuvā, kā divus galvenos faktorus izceļ klientu vēlmes un investoru vajadzības (63%), savukārt, kā vismazāk ietekmējošo faktoru min ar klimata pārmaiņām saistīto risku samazināšanu (36%), iezīmējot būtiskas viedokļu atšķirības šajā jautājumā ar uzņēmumu vadītājiem no Latvijas. Interesanti, ka tikai 9% vadītāju Latvijā norāda, ka jaunu darbinieku piesaiste vai esošo saglabāšana ir nozīmīgs faktors, kas ietekmējis uzņēmuma lēmumu apņemties panākt oglekļa neitrālu ietekmi. Uz šo faktoru kā vienu no būtiskākajiem turpretī norāda uzņēmumu vadītāji Lietuvā (54%), savukārt kā nebūtisku šo faktoru atzīmē arī uzņēmumu vadītāji Igaunijā (17%). Igaunijas biznesa pārstāvji norāda, ka divi noteicoši faktori, kuri veicinājuši viņu vadītā uzņēmuma lēmumu par oglekļa neitralitātes apņemšanos ir inovatīvu produktu un pakalpojumu attīstība un klientu vēlmju apmierināšana (69%). Igaunijas vadītāju ieskatā mazāk svarīga, taču būtiska ir klimata pārmaiņu risku mazināšana un investoru vajadzību apmierināšana. Šie paši faktori dominē arī attiecībā uz uzņēmumu vadītāju neto nulles apņemšanos Latvijā un Igaunijā, pretēji Lietuvai, kur prioritātes ir citas.

Klimata neitralitātes ambīciju pamatā - vēlme mazināt klimata pārmaiņu radītos riskus un apmierināt klientu gaidas

Jautājums

Cik nozīmīgi ir turpmāk minētie faktori attiecībā uz Jūsu uzņēmuma oglekļa neitralitātes un/vai nulles emisiju (net zero) apņemšanos?

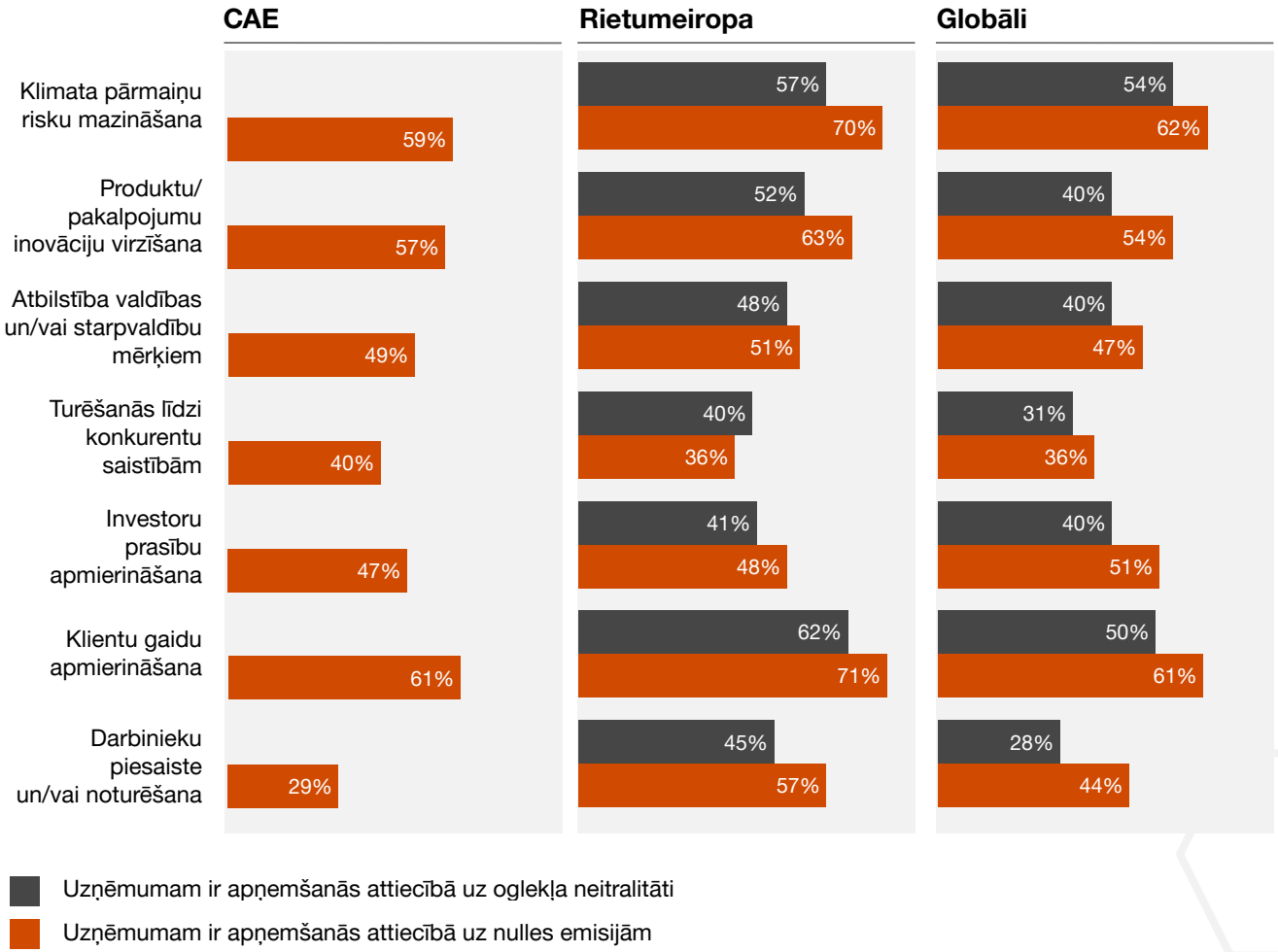

Kopējā tendence Baltijas biznesa līderu attieksmē lielā mērā sakrīt ar CAE, Rietumeiropas un pasaules biznesa līderu vērtējumu. CAE, Rietumeiropas un pasaules uzņēmumu vadītāji apgalvo, ka klientu gaidu apmierināšana, vēlme samazināt ar klimata pārmaiņām saistītos riskus un inovatīvu produktu un pakalpojumu attīstība ir nozīmīgākie virzītājspēki, kas ietekmē viņu vadīto uzņēmumu apņemšanos ievērot klimata neitralitātes saistības. Tikmēr inovatīvu produktu un pakalpojumu attīstība (73%), atbilstība valdības un/vai starpvaldību mērķiem (67%) un klimata pārmaiņu risku mazināšana (60%) ir galvenie faktori

Latvijas uzņēmumu vadītāju ieskatā attiecībā uz uzņēmuma nulles emisiju apņemšanos. Atbilstību valdības un/vai starpvaldību mērķiem (65%) un inovatīvu produktu un pakalpojumu attīstību (60%) kā nozīmīgākos faktorus, kas ietekmējuši uzņēmuma nulles emisiju apņemšanos, minējuši Igaunijas vadītāji, savukārt uzņēmumu vadītāji Lietuvā izceļ trīs vienlīdz svarīgus faktorus - nepieciešamību sekot līdzi konkurentu saistībām (83%), investoru prasību apmierināšanu (83%) un inovatīvu pakalpojumu un produktu attīstību (83%).

Lietuvā un Igaunijā izteikta trīs faktoru dominance

Jautājums

Cik precīzi ir turpmāk minētie apgalvojumi par to, kāpēc Jūsu uzņēums nav izdarījis apņemšanos attiecībā uz oglekļa neitralitāti un/vai nulles emisijām (net zero)?

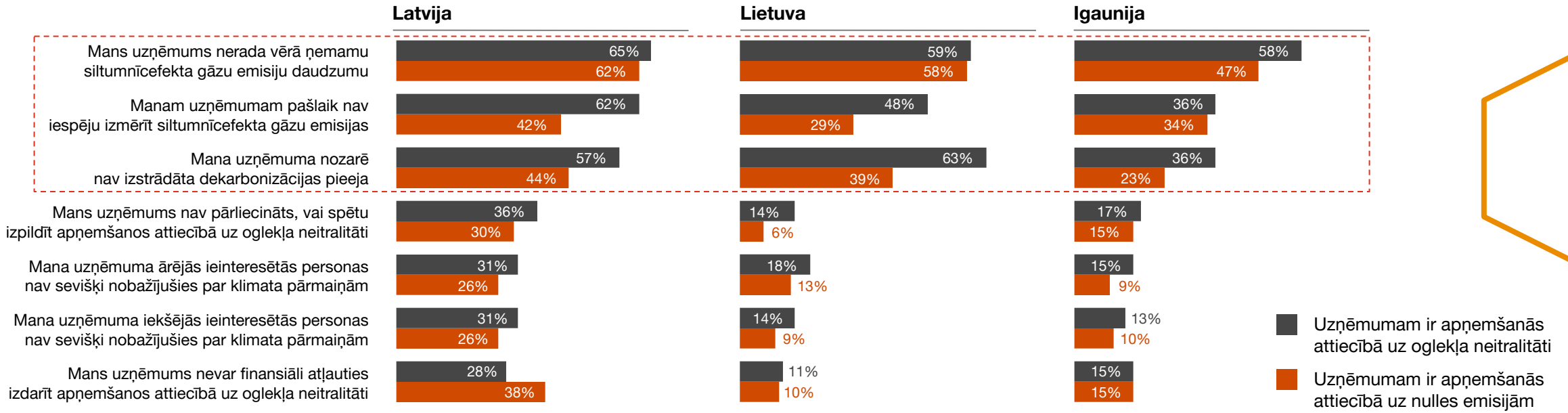

Iemesli, kāpēc vairums uzņēmumu Baltijas valstīs nav uzņēmušies oglekļa neitralitātes un/vai nulles emisiju saistības, pēc uzņēmumu vadītāju domām, ir dažādi. Galvenie no tiem - uzņēmums nerada būtiskas siltumnīcefekta gāzu emisijas, darbības nozarē nav izstrādāta dekarbonizācijas pieeja, un nespēja novērtēt siltumnīcefekta gāzu emisijas. Salīdzinoši neliels skaits uzņēmumu vadītāju Baltijā ir norādījuši, ka viņu vadītie uzņēmumi nav finansiāli spējīgi uzņemties saistības vai, ka klimata pārmaiņas nav svarīgas to ārējām/iekšējām ieinteresētajām pusēm.

Visā pasaulē nulles oglekļa emisiju saistības ir ciešāk saistītas ar lielām oglekļa emisijām un lieliem uzņēmumiem. Kā liecina PwC Globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas dati, to vadītāju vidū, kuru uzņēmumi ir izdarījuši nulles emisiju apņemšanos, dominē elektroenerģijas un komunālo pakalpojumu sektors (40% ir izdarījuši šādu apņemšanos), kam seko enerģētika (39%), telekomunikācijas, bankas un kapitāla tirgi (abi 24%). Apmēram divas trešdaļas (65%) uzņēmumu vadītāju ar 25 miljardu USD vai lielāku apgrozījumu ir izdarījuši nulles emisiju apņemšanos, pretstatā tikai 10% uzņēmumu ar apgrozījumu zem 100 miljoniem USD.[2] Saskaņā ar Baltijas uzņēmumu vadītāju aptaujas rezultātiem, Baltijā šobrīd nav novērojamas tendences, kas liecinātu par klimata pārmaiņu saistību uzņemšanos izteikti kādā nozarē vai tikai kādas noteiktas kategorijas uzņēmumu sektorā.

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

[2] PwC's 25th Annual Global CEO Survey, https://www.pwc.com/gx/en/news-room/press-releases/2022/pwc-25th-annual-global-ceo-survey.html

Nefinansiālie rādītāji, kas iekļauti ilgtermiņa korporatīvajā stratēģijā un motivācijas plānā

Jautājums

Vai šādi ar finansēm nesaistīti rezultāti ir iekļauti Jūsu:
a) uzņēmuma ilgtermiņa korporatīvajā stratēģijā?
b) darbinieku gada prēmiju vai ilgtermiņa motivācijas plānā?

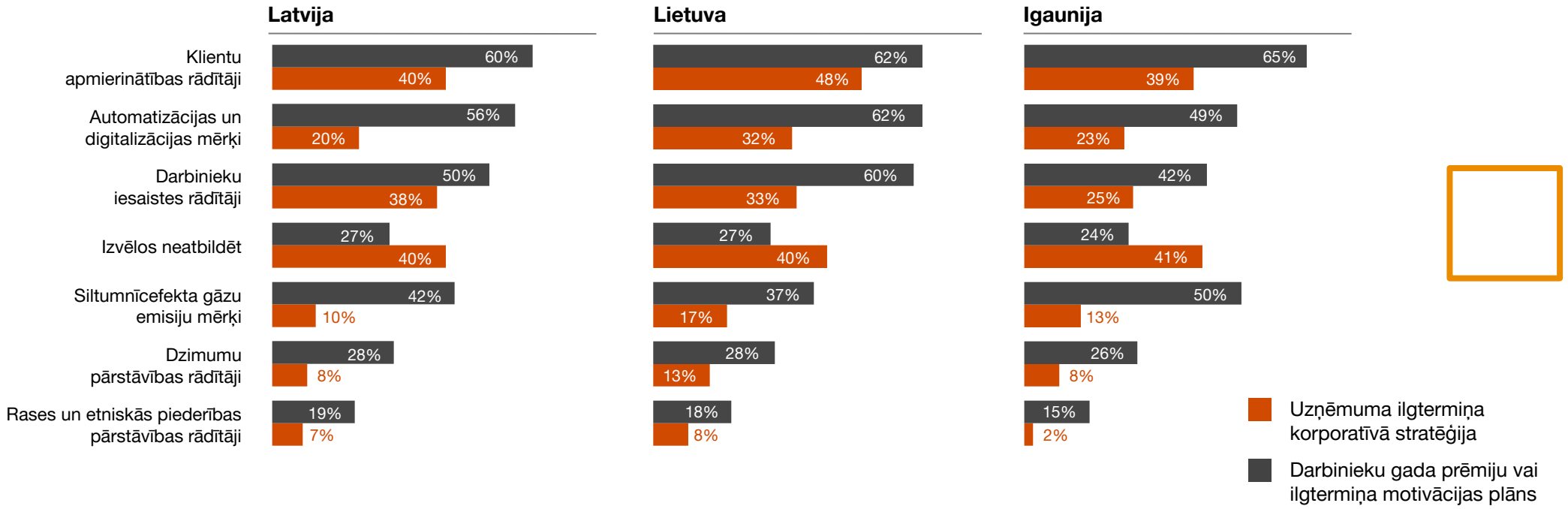

Uzņēmumu vadītāji Latvijā kā galvenos nefinansiālos rādītājus, kas iekļauti uzņēmuma ilgtermiņa korporatīvajā stratēģijā izcēla klientu apmierinātības rādītājus (60%), automatizācijas un digitalizācijas mērķus (56%) un darbinieku iesaistes rādītājus (50%). Retāk uzņēmuma ilgtermiņa stratēģijā tiek iekļauti siltumnīcefekta gāzu emisijas mērķi (42%), dzimumu pārstāvības rādītāji (28%) vai rases un etniskās piederības rādītāji (19%). 27% aptaujāto izvēlējās neatbildēt uz šo jautājumu.

40% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā atturējušies dalīties ar informāciju par rādītājiem, kas visbiežāk iekļauti viņu personīgajos ikgadējo prēmiju vai ilgtermiņa motivācijas plānos. Tie, kas minēja šos faktorus kā nozīmīgākos, izcēla klientu apmierinātības (40%) un darbinieku iesaistes rādītājus (38%), kā arī automatizācijas un digitalizācijas mērķus (20%).

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

Darbaspēks

3 Darbaspēks

Kā liecina Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas informācija, līdz ar ekonomiskās aktivitātes palielināšanos, pakāpeniski uzlabojās situācija darba tirgū. Kopš 2021. gada aprīļa ir atsākusi augt nodarbinātība un turpina kristies bezdarbs. Vienlaikus pandēmijas radītā krīze ir atstājusi redzamas pēdas darba tirgū. Nodarbināto skaits un nodarbinātības līmenis joprojām ir būtiski zemāki nekā 2019. gadā. Tāpat krīze ir ietekmējusi iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, kas līdztekus demogrāfiskiem procesiem sašaurina darbaspēka piedāvājumu darba tirgū un paaugstina darbaspēka nepietiekamības riskus. Ņemot vērā darbaspēka piedāvājuma pakāpenisku samazināšanos, līdztekus krīzes seku pārvarēšanai un nodarbinātības veicināšanai arvien būtiskāk parādās tāda problēma kā kvalificēta darbaspēka nepietiekamība, jo īpaši nozarēs, kas no krīzes cietušas mazāk, un augošajās nozarēs. Jāņem vērā, ka esošā krīze ir paātrinājusi ekonomikas digitalizācijas tendences un darbavietu automatizāciju, līdz ar to, no vienas puses, audzējot darbaspēka produktivitātes potenciālu, bet, no otras, mainot prasmju pieprasījuma struktūru – prasmju vajadzības atsevišķās specialitātēs var jūtami atšķirties no tām, kādas tās bija pirms pandēmijas. Jāņem vērā, ka prasmju pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstības var veicināt noteiktas kvalifikācijas darbaspēka nepietiekamību, kā arī strukturālā bezdarba pieaugumu.[1]

Darba tirgū valda sīva konkurence par labāko talantu piesaisti. Lietuvā 89%, Igaunijā 75%, Latvijā 67% aptaujāto uzņēmumu vadītāju norāda, ka viņiem ir kļuvis grūtāk uzņēmumam piesaistīt jaunus darbiniekus. Šie rādītāji ir aptuveni divas reizes augstāki nekā gadu iepriekš, kad tika konstatēts augstākais optimisma līmenis pēdējo gadu laikā attiecībā uz jaunu darbinieku piesaisti. Tāpat vairums aptaujātie vadītāji norāda, ka nākamo 12 mēnešu laikā uzņēmuma darbinieku skaitu tie plāno saglabāt vismaz esošajā līmenī vai palielināt, līdzīgi kā darbinieku atalgojumu, kuru plānots paaugstināt pamatā 6 - 10% robežās.

Salīdzinot ar 2021.gada sākumu (dati uz 2021. gada 31.janvāri), kad reģistrētais bezdarba līmenis Latvijā bija 8%, 2021. gada decembrī šis rādītājs bija samazinājies līdz 6.7%, kas aizvien ir samērā augsts bezdarba rādītājs.[2] Darba tirgū ir salīdzinoši daudz bezdarbnieku, taču daļai no tiem trūkst darba devējam nepieciešamās prasmes vai iemaņas. Lai apmierinātu uzņēmēju vajadzības un veicinātu esošo bezdarbnieku nodarbināšanu, jāmeklē veidi, kā šos cilvēkus iesaistīt darba tirgū. Aizpildot brīvās vakances, virkne uzņēmumu raugās arī ārvalstu virzienā, cenšoties piesaistīt darbaspēku no trešajām valstīm, kā arī meklē veidus, kā celt darba ražīgumu un efektivitāti, darbaspēku aizstājot ar automatizācijas un tehnoloģiju sniegtajām iespējām. Baltijas uzņēmumu vadītāju aptaujas dati liecina, ka šogad ir audzis to uzņēmumu vadītāju skaits, kas kā nozīmīgu faktoru izceļ tieši darba produktivitāti, izmantojot procesu automatizāciju un tehnoloģiju sniegtās iespējas. Tehnoloģiju izmantošana vairs nav tikai iespēja, bet kļuvusi par nepieciešamību. Esošā situācija likusi uzņēmumiem meklēt biznesa procesu automatizācijas iespējas.

[1] Latvijas Ekonomikas attīstības pārskats, Ekonomikas ministrija, https://www.em.gov.lv/lv/media/12820/download
[2] Nodarbinātības valsts aģentūra, https://www.nva.gov.lv/lv/2021gads

Darba tirgū valda sīva konkurence par labāko talantu piesaisti

Jautājums

Vai Jūsu nozarē kopumā ir kļuvis grūtāk vai vieglāk piesaistīt darbiniekus, vai arī nav izmaiņu?

Ja pagājušā gada aptaujas rezultāti liecināja par darbaspēka pieejamības uzlabošanos Baltijas reģionā, ko daļēji varēja skaidrot ar pandēmijas radīto ietekmi uz darba tirgu un darbaspēka pārkvalifikāciju, tad šogad situācija ir pretēja un aptaujātie uzņēmumu vadītāji atkal iezīmē visai dramatisku ainu, attiecībā uz darbaspēka pieejamību. Darba tirgū valda sīva konkurence par labāko talantu piesaisti. Lietuvā 89%, Igaunijā 75%, savukārt Latvijā 67% aptaujāto uzņēmumu vadītāju norāda, ka viņiem ir kļuvis grūtāk uzņēmumam piesaistīt jaunus darbiniekus. Šie rādītāji ir aptuveni divas reizes augstāki nekā gadu iepriekš, kad tika konstatēts augstākais optimisma līmenis pēdējo gadu laikā. Aizvadītajā gadā šis rādītājs bija zemāks - Latvijā 39%, Lietuvā 47% un Igaunijā 30%.

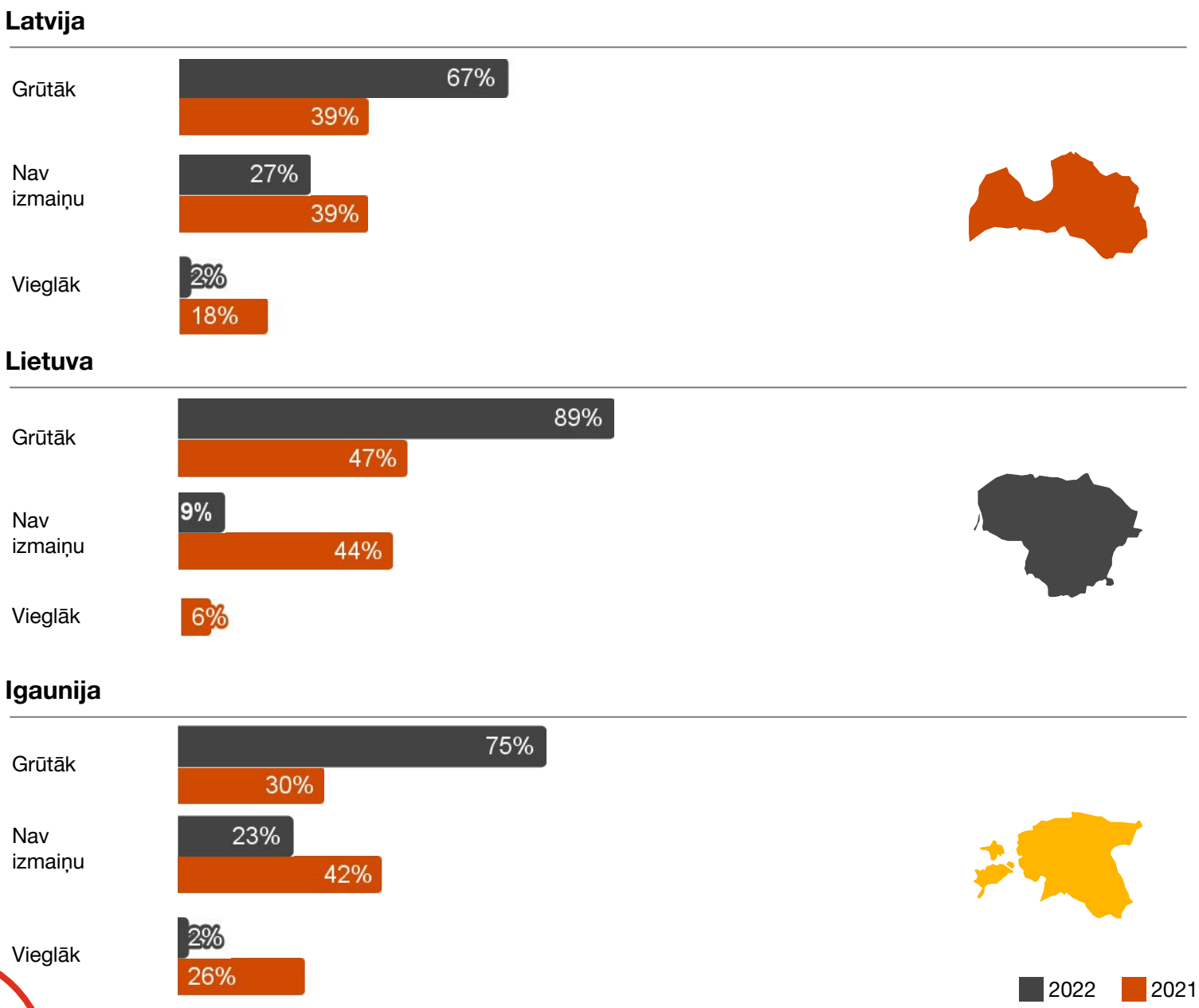

Uzņēmumu vadītāji Baltijā ir pārliecināti par darbinieku skaita noturēšanu esošajā līmenī vai palielināšanu

Jautājums

Vai prognozējat, ka nākamo 12 mēnešu laikā darbinieku skaits Jūsu organizācijā palielināsies, samazināsies vai nemainīsies?

51% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā norāda, ka nākamo 12 mēnešu laikā plāno savu darbinieku skaitu saglabāt esošajā līmenī, 40% no aptaujātajiem darbinieku skaitu plāno palielināt. Tikai 9% aptaujāto Latvijā plāno samazināt darbinieku skaitu nākamā gada laikā. Lietuvā un Igaunijā ir lielāks to vadītāju īpatsvars, kuri plāno palielināt darbinieku skaitu savā uzņēmumā, attiecīgi 55% un 61%, savukārt uz darbinieku skaita saglabāšanu esošajā līmenī norāda 41% aptaujāto Lietuvā un 37% Igaunijā.

Latvija

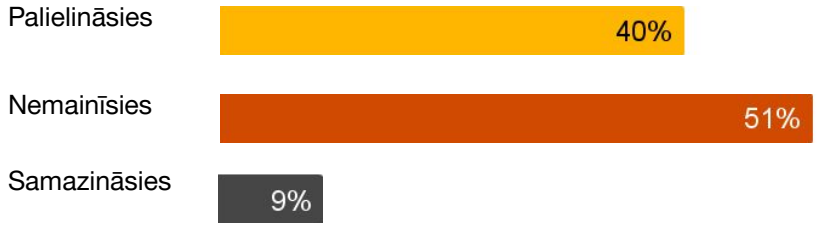

Lietuva

Igaunija

Uzņēmumu vadītāji Baltijā pārliecināti par darbinieku atalgojuma izaugsmi

Jautājums

Vai apsverat iespēju nākamo 12 mēnešu laikā palielināt sava uzņēmuma darbinieku atalgojumu?

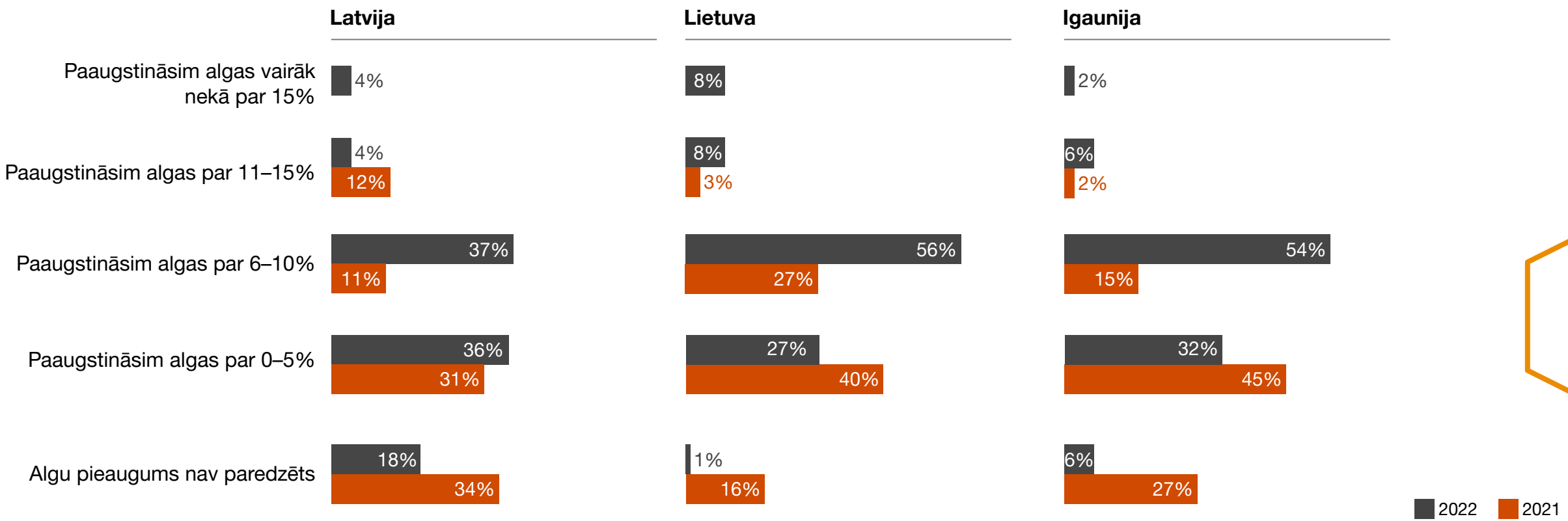

Ievērojami lielākā daļa aptaujāto uzņēmumu vadītāju Baltijā apsver iespēju tuvāko 12 mēnešu laikā palielināt savu darbinieku atalgojumu. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies to vadītāju skaits, kuri norāda, ka neplāno pārskatīt darbinieku atalgojuma līmeni (Latvija - 18%, Lietuva - 2% , Igaunija - 6%). Baltijas uzņēmumu vadītāji plāno darbinieku algu pieaugumu pamatā 6-10% robežās.

Darbaspēka stratēģijas prioritātes uzņēmuma konkurētspējai

Jautājums

Kurus aspektus savā darbaspēka stratēģijā Jūs mainātu, lai nodrošinātu vislielāko ietekmi uz savas organizācijas konkurētspēju?

Latvija

58%
Darbavietas kultūra un uzvedība

57%
Koncentrēšanās uz produktivitāti, izmantojot automatizāciju un tehnoloģijas

52%
Koncentrēšanās uz darbinieku prasmēm un pielāgošanās spēju

Baltija

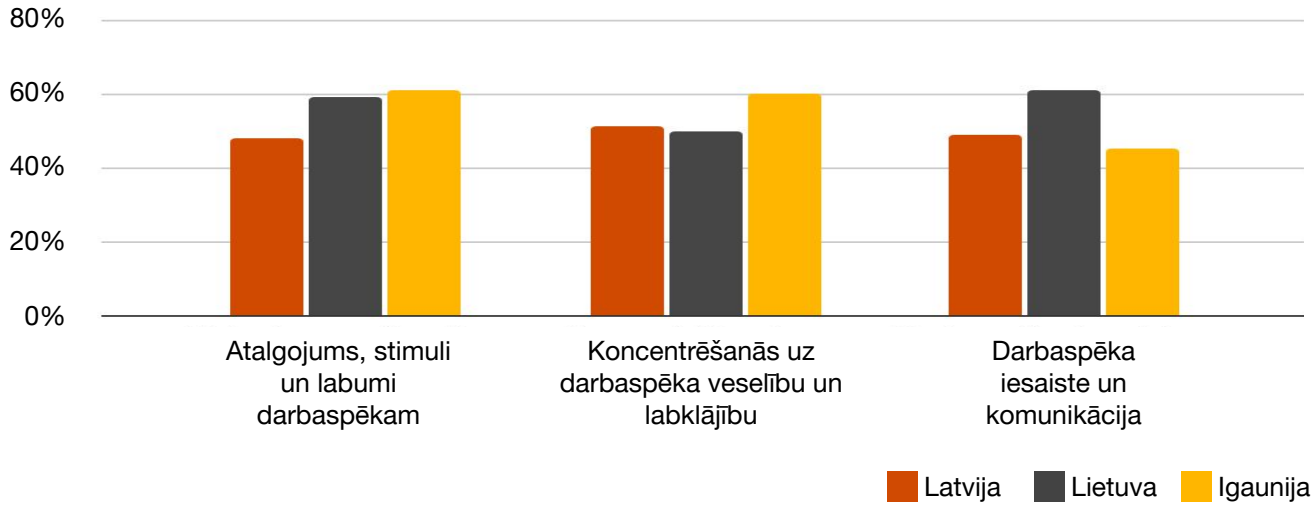

Lai uzlabotu sava uzņēmuma konkurētspēju darba tirgū, vadītāji Latvijā pielāgo uzņēmuma darbaspēka stratēģiju, galveno uzmanību veltot darbavietas kultūrai un uzvedībai (58%), produktivitātei, izmantojot automatizāciju un tehnoloģijas (57%) un darbinieku prasmēm un pielāgošanās spējām (52%). Šogad ir audzis to aptaujāto skaits, kas kā nozīmīgu faktoru izceļ tieši darba produktivitāti, izmantojot procesu automatizāciju un tehnoloģiju sniegtās iespējas. Tehnoloģiju izmantošana vairs nav tikai iespēja, bet kļuvusi par nepieciešamību. Pandēmija ļāvusi apsteigt to digitālās attīstības gaitu, kāda tā bija līdz šim. Izmainītā iepriekš zināmā lietu kārtība, likusi uzņēmumiem pārskatīt esošos procesus un meklēt jaunus risinājumus.

Uzņēmumu vadītāji Baltijā, kā būtiskus darbaspēka stratēģijas aspektus, kas veicina uzņēmuma konkurētspēju, norāda arī atalgojumu, tostarp stimulus un labumus, ko uzņēmums nodrošina saviem darbiniekiem (Latvija - 48%, Lietuva - 59%, Igaunija - 61%), koncentrēšanos uz darbaspēka veselību un labklājību (Latvija - 51%, Lietuva - 50%, Igaunija - 60%) un darbaspēka iesaisti (Latvija - 49%, Lietuva - 61%, Igaunija - 45%). Kā liecina aptaujas dati, darbaspēka stratēģijas konkurējošie aspekti katrā Baltijas valstī ir nedaudz atšķirīgi.

Uzņēmumi vadītāji Latvijā bijuši spiesti izbeigt līgumus ar nevakcinētiem darbiniekiem

Jautājums

Vai Jūsu uzņēmums ir veicis pasākumus, lai motivētu darbiniekus vakcinēties pret Covid-19? (Ja atbilde ir jā, tad ko Jūsu uzņēmums ir darījis, lai motivētu darbiniekus vakcinēties pret Covid-19?)

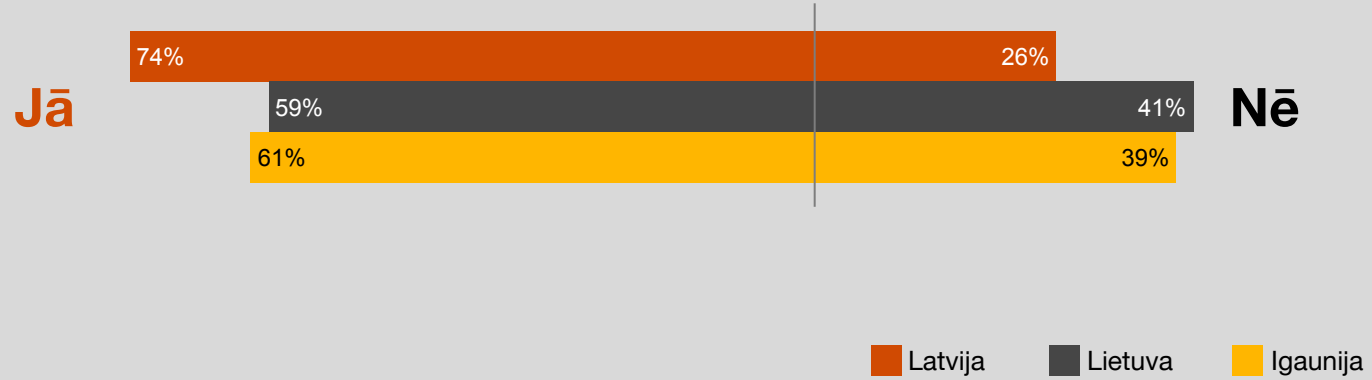

Aptaujā arī noskaidrojām, vai Baltijas uzņēmumu vadītāju pārstāvētie uzņēmumi ir veikuši kādus motivējošus pasākumus, lai veicinātu darbinieku vakcināciju pret Covid-19. 74% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā norāda, ka ir veikuši motivējošus pasākumus (Lietuvā - 59%, Igaunijā - 61%), kā piemērus minot vakcinācijas procesa organizēšanu darbavietā (38%), papildus atvaļinājuma dienu piešķiršanu vakcinētajiem darbiniekiem (22%), kā arī labumu samazināšanu nevakcinētiem darbiniekiem (18%). 26% norāda uz citiem pasākumiem, kā galvenos piemērus minot medicīnas speciālistu lekcijas uzņēmumā un citus izglītojošus pasākumus. Ievērojami lielāks respondentu skaits Latvijā nekā Lietuvā un Igaunijā norāda, ka bijuši spiesti pārtraukt darba tiesiskās attiecības ar nevakcinētiem darbiniekiem (Latvija - 43%, Lietuva - 16%, Igaunija - 6%).

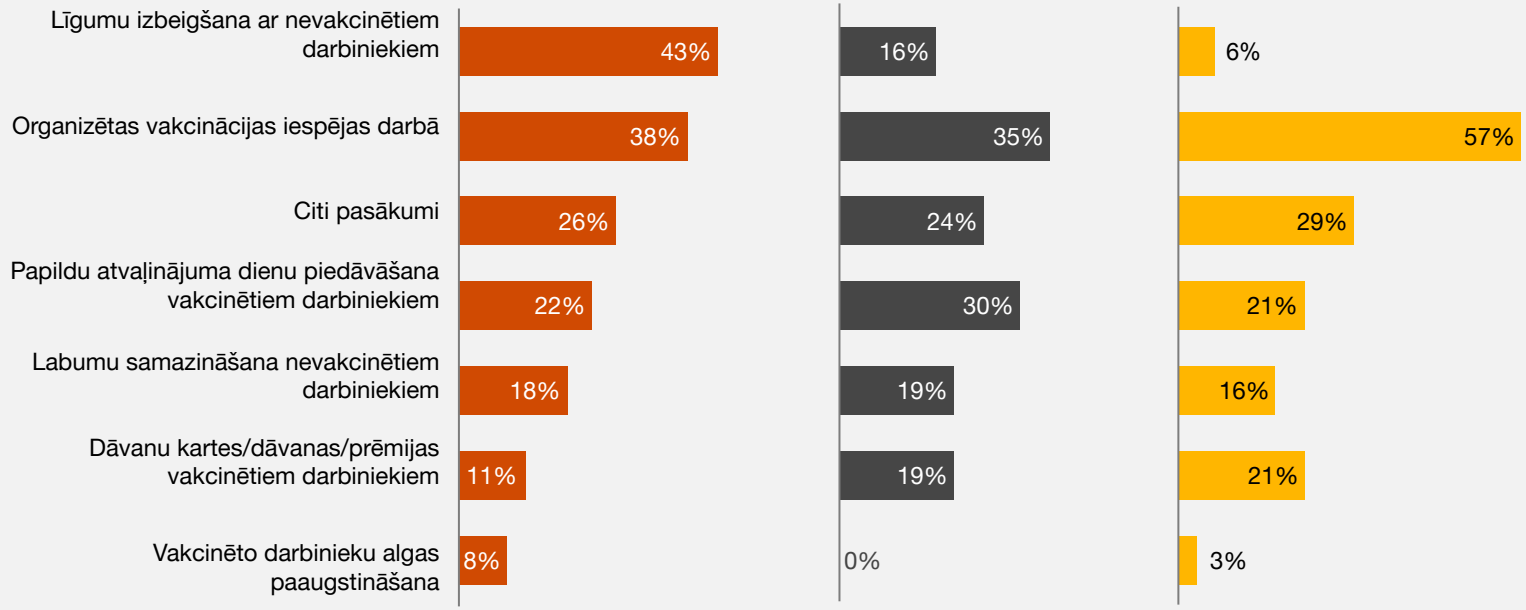

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

Uzņēmējdarbības vide

4 Uzņēmējdarbības vide

Uzņēmējdarbības vides kvalitāte ir viens no priekšnosacījumiem Latvijas tautsaimniecības konkurētspējai un attīstībai. Jo labāki apstākļi tiek nodrošināti uzņēmējiem, jo lielākas investīcijas iespējams sagaidīt valsts tautsaimniecībā. Tas savukārt nozīmē jaunu darbavietu rašanos un veicina labklājības līmeņa paaugstināšnos valsts iedzīvotāju vidū. Šī gada 23. janvārī apritēja trīs gadi, kopš apstiprināta esošā Latvijas valdība (Latvijas Republikas 40. Ministru kabinets), kas kļuvusi par visilgāk strādājošo Ministru kabinetu demokrātiskās Latvijas vēsturē. Savas darbības trešajā gadā šī valdība būtiski palielinājusi finansējumu zinātnei, izveidojusi investīciju fondu uzņēmumiem, īstenojusi administratīvi teritoriālo reformu un citus uzdevumus, kas noteikti valdības deklarācijā.[1] Valdība gan arī bieži kritizēta par pieeju, kāda tā ir bijusi Covid-19 pandēmijas sakarā, neviennozīmīgi vērtētiem lēmumiem un ierobežojumiem slimības izplatības ierobežošanai, ko šajā aptaujā atzīmē arī aptaujātie uzņēmumu vadītāji Latvijā. Viņi arī norāda, ka šīs valdības ceturtajā darbības gadā visvairāk sagaida nodokļu vides konkurētspējas veicināšanas un uzņēmējdarbības vides veicinošus pasākumus, kā arī reformas izglītības sistēmā, nodrošinot izglītības politikas atbilstību ekonomiskās vides izmaiņām.

[1] Valsts kanceleja, https://www.mk.gov.lv/lv/valdibas-tresais-gads

Uzņēmumu vadītāji Latvijā sagaida valdības efektīvāku darbību

Jautājums

Kā Jūs vērtējat pašreizējās Latvijas valdības sekmes šādu mērķu sasniegšanā?

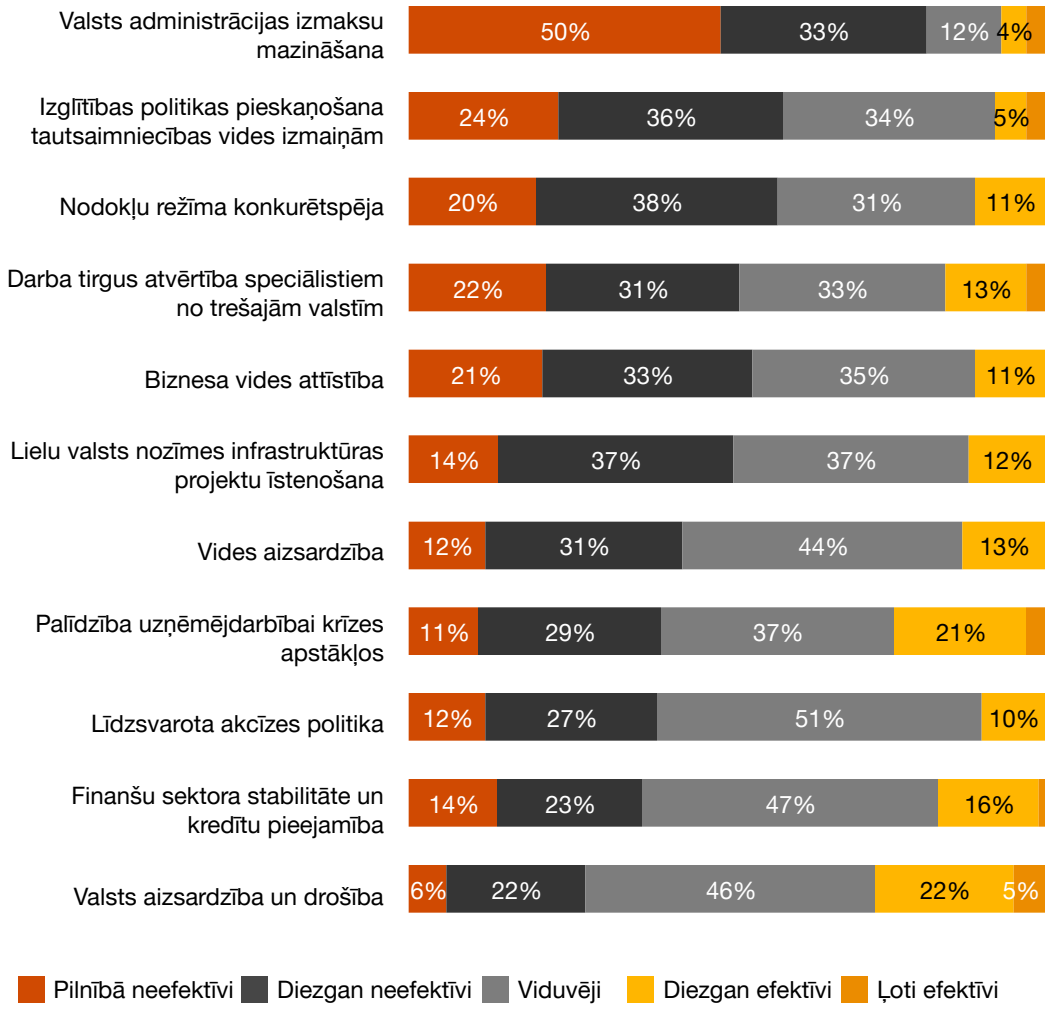

Vispārējā apmierinātība ar valdības darbu uzņēmumu vadītāju vidū Latvijā ir zemāka nekā Lietuvā un Igaunijā. Kā veiksmīgākās jomas uzņēmumu vadītāji (apkopojot atbildes "diezgan efektīvi" un "ļoti efektīvi") izceļ valsts aizsardzību un drošību 27% (Lietuvā 60%, Igaunijā 54%), sniegto valdības atbalstu uzņēmumiem pandēmijas seku pārvarēšanai 23% (Lietuvā 49%, Igaunijā 19%) un finanšu sektora stabilitāti un kredītu pieejamību 17% (Lietuvā 49%, Igaunijā 43%). Latvijas un Lietuvas vadītāju ieskatā veiksmīgākās jomas sakrīt, savukārt uzņēmumu vadītāji Igaunijā izceļ nodokļu sistēmas konkurētspēju 42% (Latvijā - 11% , Lietuvā - 29%) un līdzsvarotu akcīzes politiku 24% (Latvijā - 10%, Lietuvā - 21%). Interesanti, ka attiecībā uz nodokļu sistēmas konkurētspēju, Latvijas nodokļu sistēma jau otro gadu pēc kārtas atzīta kā otrā konkurētspējīgākā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalstu vidū, atpaliekot tikai no Igaunijas.[2] Latvijas vadītāju ieskatā visneefektīvāk (apkopojot atbildes "pilnībā neefektīvi" un "diezgan neefektīvi") valdība strādā pie valsts administrācijas izmaksu mazināšanas (83%, pērn – 84%), izglītības politikas pieskaņošanas tautsaimniecības vides izmaiņām (60%, pērn – 70%) un nodokļu režīma konkurētspējas veicināšanas (58%, pērn – 59%). Arī aizvadītajā gadā uzņēmumu vadītāji Latvijā izcēla šīs pašas jomas. Lielāka neapmierinātība ar valdības darbu iepriekšminēto mērķu sasniegšanā valda mazo un vidējo uzņēmumu sektorā, kamēr lielo uzņēmumu vadītāji ir noskaņoti optimistiskāk. Arī Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL), kas apvieno 38 lielākos ārvalstu uzņēmumus no dažādām nozarēm, savos priekšlikumos ir norādījusi uz nepieciešamību samazināt valsts administrācijas izdevumus, norādot uz digitālās transformācijas nozīmi publiskajā sektorā. Līdzīgi kā aptaujātie uzņēmumu vadītāji arī ārvalstu investori akcentē nepieciešamību veikt reformas vispārējā un augstākajā izglītībā, stiprināt mūžizglītību un pārkvalifikāciju. Arī prognozējama nodokļu sistēmas attīstība ir būtiska ārvalstu investīciju piesaistē.[3] Pandēmijas laikā uzņēmumi ir pierādījuši, ka spēj ātri un efektīvi reaģēt uz pārmaiņām, optimizēt izmaksas un ieviest dažādus jauninājumus. Operatīvu un sistemātisku rīcību uzņēmumu vadītāji sagaida arī no valsts pārvaldes.

[2] Dienas Bizness, https://www.db.lv/zinas/latvija-ir-otra-konkuretspejigaka-nodoklu-sistema-oecd-505168

[3] Valdība un FICIL vienojas par mērķiem un prioritātēm investīciju vides uzlabošanai Latvijā, https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/valdiba-un-ficil-vienojas-par-merkiem-un-prioritatem-investiciju-vides-uzlabosanai-latvija

Uzņēmumu vadītāji Lavijā nav apmierināti ar valdības paveikto Covid-19 krīzes pārvarēšanā

Jautājums

Kā Jūs vērtējat valdības panākumus Covid-19 krīzes pārvarēšanā 2021. gadā?

Efektīvi

39%

Vakcīnu nodrošināšana

17%

Atbalsts veselības aprūpes nozarei

17%

Atbalsts uzņēmumiem

Neefektīvi

70%

Savlaicīga nepieciešamo pasākumu veikšana

62%

Izglītības kvalitātes nodrošināšana pandēmijas apstākļos

57%

Sabiedrības informēšanas un komunikācijas pasākumi

Vairāk kā puse aptaujāto uzņēmumu vadītāju (apkopojot atbildes “neefektīvi” un “ļoti neefektīvi”) Latvijā norāda, ka viņus neapmierina valdības īstenotā pieeja attiecībā uz savlaicīgu nepieciešamo pasākumu veikšanu (70%), izglītības kvalitātes nodrošināšanu pandēmijas apstākļos (62%), sabiedrības informēšanu un komunikācijas pasākumiem (57%) un piemērotu pasākumu veikšana slimības uzliesmojuma kontrolei (56%). Kā galvenos valdības panākumus Covid-19 krīzes pārvarēšanā 2021.gadā (apkopojot atbildes “efektīvi” un “ļoti efektīvi”) uzņēmumu vadītāji Latvijā min vakcīnu nodrošināšanu (39%), atbalstu veselības aprūpes nozarei un uzņēmumiem (abi 17%). Salīdzinoši skeptiski par valdības darbu cīņā ar Covid-19 pandēmiju ir arī vadītāji Igaunijā, norādot ka viņus galvenokārt neapmierina valdības īstenotie komunikācijas pasākumi (67%) un savlaicīga ierobežojumu noteikšana slimības uzliesmojuma kontrolei (57%). Arī uzņēmumu vadītāji Lietuvā norāda uz komunikācijas problēmām (48%), taču atzinīgi vērtē Lietuvas valdības darbu jautājumos, kas saistīti ar vakcīnu nodrošināšanu (58%), atbalstu uzņēmumiem (51%) un piemērotu pasākumu veikšana Covid-19 uzliesmojuma kontrolei (49%).

Valdības prioritātes 2022. gadam vadītāju ieskatā ir nemainīgas

Jautājums

Kuri no turpmāk minētajiem tematiem Latvijas valdībai jāuzskata par galvenajām prioritātēm?

Uzņēmumu vadītāji Latvijā arī šogad kā galvenās valdības prioritātes norāda nodokļu vides konkurētspēju (71%, pērn – 65%), uzņēmējdarbības vides attīstīšanu (61%, pērn – 54%) un izglītības politikas atbilstību ekonomiskās vides izmaiņām (55%, pērn – 36%). Vadītāju viedoklis par galvenajām valdības prioritātēm, salīdzinot ar aizvadīto gadu, praktiski nav mainījies. Nodokļu režīma konkurētspēja tiek atzīta kā galvenā valdības prioritāte Latvijā un Lietuvā (64%), savukārt aptaujātie uzņēmumu vadītāji Igaunijā norāda, ka, viņuprāt, Igaunijas valdības galvenā prioritāte ir darba tirgus atvērtība speciālistiem no trešajām valstīm (57%), uz kuru kā būtisku norāda arī vadītāji Lietuvā (59%), savukārt uzņēmumu vadītāji Latvijā to nemin starp galvenajām valdības prioritātēm (22%).

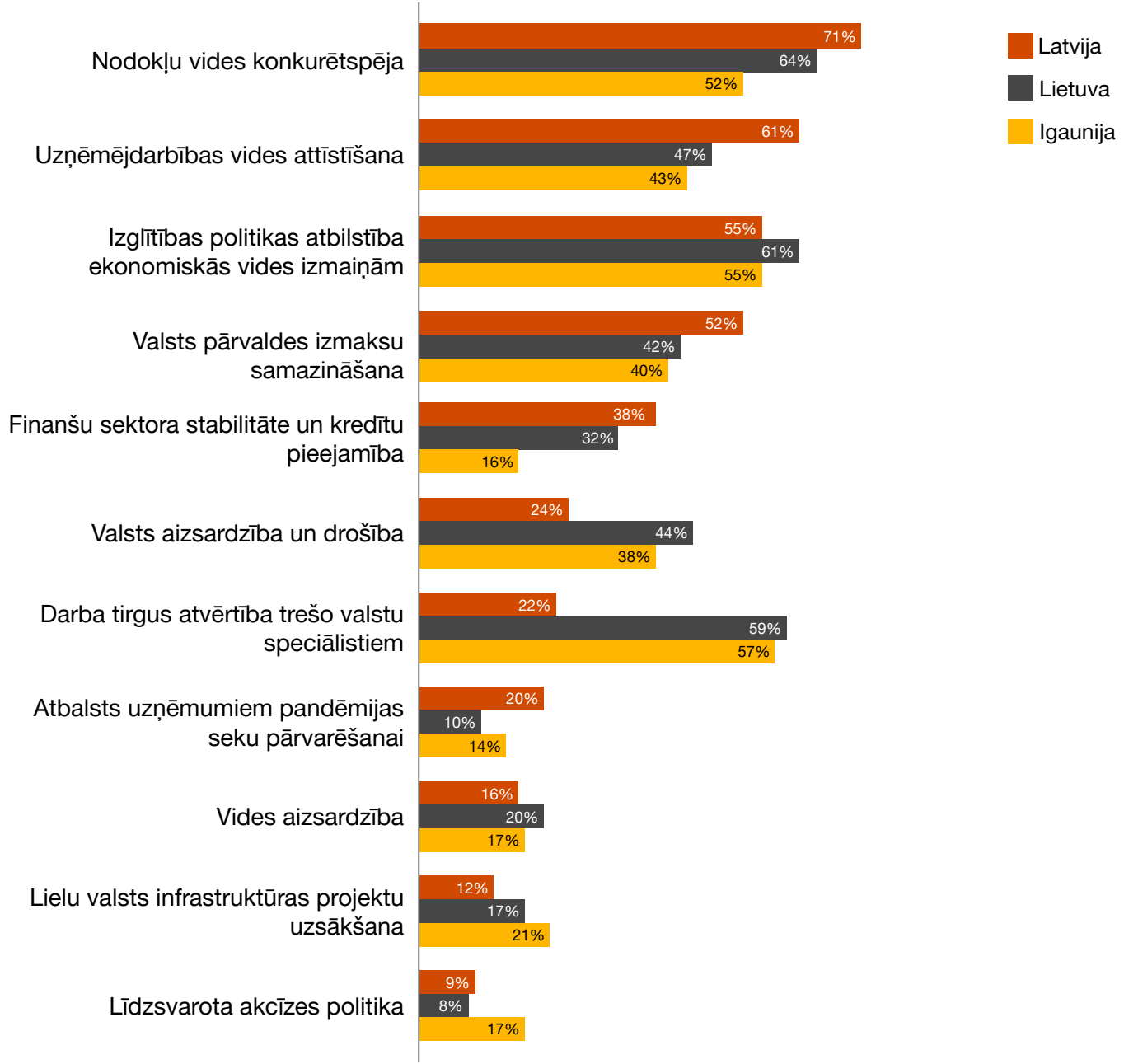

Par aptauju

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja tika veikta laika posmā no 2021. gada 2. decembra līdz 2022. gada 12. janvārim tiešsaistē. Aptaujā piedalījās 291 respondents - uzņēmumu augstākā līmeņa vadītāji Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

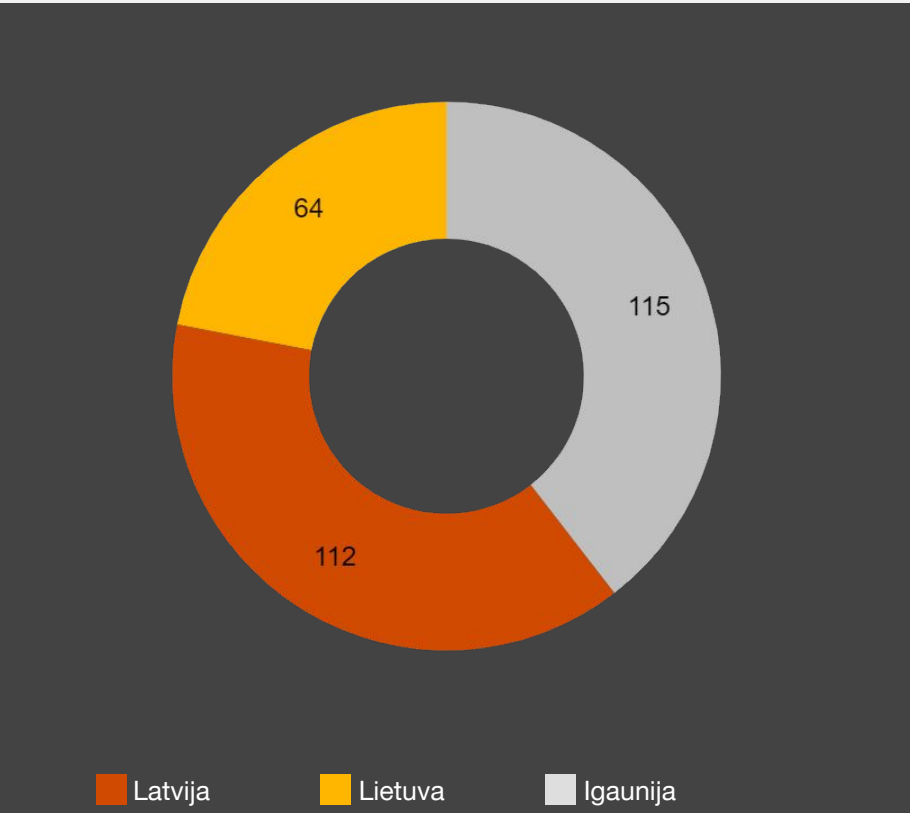

Informācija par aptaujas dalībniekiem Latvijā

Apgrozījums	%
Nepārsniedza 5 miljonus EUR	48
5 - 10 miljoni EUR	7
11 - 20 miljoni EUR	6
21 - 50 miljoni EUR	7
51 - 99 miljoni EUR	11
100 - 200 miljoni EUR	4
Vairāk nekā 200 miljoni EUR	4
Nevēlos norādīt	12

Darbības jomas	%
Finanšu pakalpojumi	18
Rūpnieciskā ražošana un autobūve	15
Mazumtirdzniecība	12
Enerģija, komunālie pakalpojumi un resursi	6
Tehnoloģijas, mediji un telekomunikācijas	6
Nekustamais īpašums	5
Veselības aprūpe	1
Viesmīlība un atpūta	1
Cits	36

Aptaujas dalībnieki	%
Sieviete	31
Vīrietis	62
Nevēlos norādīt	7

Piezīmes:

- Aptaujas pamatā tika izmantoti globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas jautājumi, kas papildināti ar Latvijai, Igaunijai un Lietuvai specifiskiem jautājumiem.
- Šajā pārskatā atspoguļotās procentuālās atšķirības veidojas, izmantojot noapaļotas procentuālās vērtības.

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2022

pwc.lv

© 2022 PwC. Visas tiesības aizsargātas. “PwC” apzīmē PwC uzņēmumu tīklu un/vai vienu vai vairākus tā dalībniekus, kurā katram dalībuzņēmumam ir atsevišķas juridiskās personas statuss. Sīkāka informācija pieejama www.pwc.com/structure.
PwC ir uzņēmumu tīkls 156 valstīs, kurā strādā vairāk nekā 295 000 speciālistu, kuri ir apņēmušies nodrošināt augstvērtīgus revīzijas, konsultāciju, nodokļu un juridiskos pakalpojumus. Uzziniet vairāk apmeklējot www.pwc.lv. Jebkāda šīs prezentācijas vai tās daļu pārpublicēšana bez PwC rakstiskas atļaujas ir aizliegta.